

BJÖRLANDA
113-114

ÖSTERGÅRDE
GRAV O. BOPÄLS
BRÅ, TÖRROM-JÄÄ,
VIKINGATIS
INV.NR. 48991

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport

Nr 1972:6

Riksantikvarieämbetet
Statens Historiska Museum
Box 5405
114 84 STOCKHOLM
Dnr 533/73

Göteborgs arkeologiska museum
Skärgårdsgatan 4
414 58 GÖTEBORG

Riksantikvarieämbetet får meddela, att riksantik-
varien vid föredragning den 1 mars 1974
har beslutat, att fynden från undersökning av V Tuve 12:113
och 12:114, Vg, utförd av Stina Andersson, GAM

tillföres Göteborgs arkeologiska museum

Fynden har ~~XX~~ begärts av Eder.

~~XX~~
~~XX~~

Stockholm den 1 mars 1974

För riksantikvarieämbetet

Margareta Biörnstad

Margareta Biörnstad

12:113 12:114 ÖSTERGÄRDE GÖTEBORG
GRAV- OCH BOPLATSKOMPLEX DELUNDERSÖKT
BRONSÅLDER FÖRROMERSK JÄRNÅLDER VIKINGATID

12:113 12:114 ÖSTERGÄRDE GÖTEBORG
GRAV- OCH BOPLATSKOMPLEX DELUNDERSÖKT
BRONSÅLDER FÖRROMERSK JÄRNÅLDER VIKINGATID

Ett stort, endast delvis undersökt grav- och boplatskomplex från brons- och järnålder. En skärvtenshög, tillhörande en boplats, genom keramik och C^{14} daterad till yngre bronsålder, har undersökts liksom en stensättning med en barngrav C^{14} -daterad till yngre bronsålder samt delar av ett förromerskt flatmarksgravfält. Odaterbara boplatsrester samt ett par gravar med osäker datering har delundersökts. En enstaka härd har C^{14} -daterats till vikingatid.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Läge: Steneby 1:3, Östergärde 2:3, 2:4A Björlanda, Göteborgs stad.

Grävningssorsak: Planerat vägbygge.

Grävningstid: 31 augusti - 15 oktober 1971, 5 - 15 maj 1972.

Antal timmar i fält: 604 arkeologtimmar och 1215 grovarbetstimmar.

Undersökt yta: 843 kvm.

Platsledare: Stina Andersson.

NATURVETENSKAPLIGA BESTÄMNINGAR

Benbestämningarna har utförts av fil.kand. Jan Ekman, Osteologiska forskningslaboratoriet, Stockholms universitet (Exkurs 1).

C^{14} -analyser har utförts av Laboratoriet för radioaktiv datering i Stockholm. Fem kolprover har daterats (från anläggning 12:113 (två prover), 12:114/2 (två prover), 12:114/8, 12:114/27). (Exkurs 2).

TOPOGRAFI (fig 1,2,32,33)

Undersökningsområdet låg i södra delen av ett större höjdområde (ungefär N-S, fig 1). Detta sträcker sig från Osbäckens dalgång vid Östergärde i söder till den öst-västliga dalgången vid Holm-Skändla i norr. Väster om denna höjdsträckning utbreder sig stora lerslätter,

vilka i norr till stor del upptas av Säve flygfält. Österut från undersökningsområdet går en i stort sett lertäckt dalgång in mot Unnered (fig 32 se V Tuve-Holm, introduktion, fig 2 i föreliggande årgång av Fyndrapporter.)

Större delen av undersökningsområdet utgjordes av enbuskebevuxen betesmark (fig 33), vilken till största delen troligen aldrig varit uppodlad. Den östligaste delen bestod av en tidigare odlad, nu gräsbevuxen, äng. Norra delen av området var skogbevuxet. (Fig 2, 32.) Området ligger mellan 26 och 28 m över havet.

Området ligger i södra utkanten av ett större gravfältsrikt område, vilket upptar nordvästra delen av Hisingen. På bergspartierna västerut ligger flera gravfält och på höjden närmast öster om 12:113-12:114 låg det år 1971 till största delen undersökta gravfältet 12:110 (fig 32), daterat till romersk järnålder (se rapport i föreliggande årgång av Fyndrapporter).

På samma höjd som undersökningsområdet ligger några spridda stensättningar, ett röse samt en hållristning. Norra delen av höjdsträckningen upptas av det 1971 sonderingsgrävda området vid Holm med ett par gravfält samt några boplatser, dels från stenålder, dels från brons- eller järnålder (se rapporter i föreliggande årgång av Fyndrapporter).

UTSEENDE FÖRE UNDERSÖKNING (fig 33)

Inom området var endast två anläggningar (12:113, 12:114/1) kända före undersökningens början.

12:113 Stensättning, rund, 5 m diam, 0,3-0,4 m hög

12:114/1 Stensättning eller flack hög, 15 m i diameter och troligen 0,5 m hög, lagd över en uppstickande berghäll. Övertorvad med en del 0,2-0,3 m stora stenar i ytan samt ett 0,6 m stort block strax sydsydost om mitten.

Under grävningens gång upptäcktes 12:114/2, stensättning. Före avtorvning syntes den endast som några få stenar stickande upp ur torven.

Övriga anläggningar var inte synliga före avtorvning.

ARBETSBESKRIVNING (fig 2,3,9,10,15)

Undersökningen påbörjades hösten 1971 med utgrävning av anläggning 12:113.

Då denna visade sig vara en skärvstenshögd med rester av bl a lerkärl och alltså borde härröra från en boplats, utvidgades undersökningen med provgropar (1-70) och schakt (I-V, A-D) för att söka efter ytterligare boplatsrester (fig 2,3).

Ett schakt drogs över ett som fornlämning misstänkt område med några få uppstickande stenar ur grästorven på ett lågt bergskrön. Då relativt mycket sten samt ett par krukskärvor framkom i schaktet, utvidgades detta till att omfatta hela bergskrönet (fig 10). Den framtagna stensättningen (=12:114/2) utgrävdes.

I samband med genomgrävning av 12:114/2 påträffades anläggning 12:114/5-19 (fig 10). Dessa utgrävdes i sin helhet med undantag av anläggning 16, som fortsatte utanför grävningsgränsen.

Anläggning 12:114/1 avtorvades till stor del (fig 9). För att erhålla begränsning på stenpackningen drogs sju sökschakt (schakt VI-XII, fig 9). Dessa avtorvades och upprensades grovt. Endast schakt VI djuprensades. De i schakt VI framkomna anläggningarna (12:114/4, 20-37) utgrävdes (fig 15). Av de anläggningar, som fortsatte utanför schaktkanten, genomgrävdes endast den del, som låg inom schaktet.

Stenpackningen i anläggning 12:114/1 djuprensades endast inom ett ca 2 x 3 m stort område intill det stora blocket (fig 9).

Undersökningen, som härmed avslutades 1971, beräknades fortsätta följande år. Under vintern ändrades emellertid planerna beträffande det vägbygge, som förorsakade undersökningen. I stället för en fortsatt grävning kom därför arbetet 1972 endast att omfatta en igenläggning av de avtorvade, men ännu inte utgrävda delarna, nämligen 12:114/1 samt schakt VII-XII. Även det helt utgrävda schakt VI lades igen.

I åkern sydost om schakt VIII ytplockades lite fynd (fig 9).

GRÄVNINGSIKTTAGELSER

P r o v g r o p a r

I området omkring anläggning 12:113 och bort mot anläggning 12:114/1 grävdes 70 provgropar (fig 2).

Provgroparna i en nu gräsbevuxen äng öster om gärdesgården innehöll ett ploglager, 0,25-0,4 m tjockt över ljus sand, som ibland var lerig.

I skogen i vinkeln mellan gärdesgårdarna norr om anläggning 12:113 fanns ett 0,3 m tjockt humusfärgat molager liggande på berg respektive ljus sandig mo, som ibland var grusig och stenig.

Provgroparna i det sankta skogbevuxna området söder härom, väster om anläggning 12:113 innehöll överst ett 0,3 m tjockt humusfärgat molager och därunder ljus mo, som ibland var sandig respektive stenig och grusig.

I det delvis plana, delvis östsluttande området mellan anläggning 12:113 och 12:114/1, som var gräsbevuxet med små mellanliggande bergknallar i dagen, fanns ett 0,2-0,3 m tjockt humusfärgat molager ovanpå berg respektive ljus sandig mo, som ibland var grusig och i ett par gropar (nr 33,40) innehöll tätt liggande stenar.

Inga klara konstruktioner framkom vid provgropstagningen, men ett 10-tal gropar, främst i området närmast norr och öster om 12:114/1, var möjligen något sotiga (provgrop 31,38,48,49,50, 55,57,59,63,66,67,68). Enstaka kolbitar påträffades i 7 gropar (nr 21,29,32,38,42,55,59).

Provgroparna var mycket fyndfattiga. Endast 13 gropar innehöll några få fynd. Dessa utgjordes av en liten krukskärva, några små bitar bränd lera samt lite flinta.

FYNDTABELL

Fynd nr	Provgrop nr	Keramik	Bränd lera	Flinta avslag		Flinta övrig	
				gr	st gr	st	gr
:1	7	7		1	26		
:2	8	28				1	<1
:3	9	38		1	8		
:4-5	10	40	<1			6	18
:6	11	41				1	5
:7	12	47		1	<1		
:8	13	54				1	<1
:9-10	14	59		1	1	1	21
:11	15	64				2	48
:12	16	65				1	30
:13-15	17	66	1	1	3	2	4
:16	18	67	3				
:17	19	70				1	25
Summa:		1	4	5	39	16	153

Y t p l o c k n i n g

I åkern sydost om schakt VIII ytplockades lite flinta och keramik (fynd 212).

FYNDTABELL

Fynd nr	Keramik	Flinta avslag		Flinta övrig		
		st	gr	st	gr	
:18-20	212	4	1	4	2	64

SCHAKT

Schakt I-V omkring anläggning 12:113 för att söka efter ytterligare boplatzrester. Schakt VI- XII omkring anläggning 12:114/1 för att få begränsning på stenpackningen.

S c h a k t I (fig 2), 8,5 m långt (NV-S0), 0,7 m brett.

S c h a k t II (fig 2), 13,5 m långt (VNV-OS0), 0,5 m brett.

I både schakt I och II fanns i nordvästra delen ett 0,2-0,4 m tjockt lager humusfärgad grusig mo med en del 0,1-0,4 m stora rundade stenar ovanpå ljus grusig mo. Inom ett 2 m respektive 4 m brett område (mellan 5,5 och 7,5 m i schakt I och mellan 6,5 och 10,5 m i schakt II från nordväst räknat) i sydöstra delen låg tätt med i allmänhet 0,1-0,2 m stora rundade och skarpkantade delvis troligen skörbrända stenar. De låg i mörk mo med ytan 0,15 m djupt under markytan. Sydost härom fanns ett 0,3 m tjockt i stort sett stenfritt humusfärgat molager. Gränsen mellan stensamlingen och det stenfria området sydost därom har tolkats som en eventuell gammal odlingskant.

S c h a k t III (fig 2) 6 m långt (Ö-V), 0,5 m brett. Ett 0,25-0,3 m tjockt lager torv och humusfärgad mo över ljus grusig sandig mo.

S c h a k t IV (fig 2) 4 m långt (NV-S0), 0,5 m brett. Ett 0,25-0,35 m tjockt lager torv och humusfärgad mo (=ploglager) över ljus grusig sandig mo.

S c h a k t V (fig 2) 3,3 m långt (Ö-V), 0,5 m brett. Ett 0,3 m tjockt lager torv och humusfärgad mo med relativt tätt liggande 0,1-0,3 m stora rundade stenar samt ett 0,7 m stort block. Underst ljus grusig sand.

Schakt I-V innehöll inga sotfärgningar eller dylikt som kunde tolkas som boplatzrester. De gav dessutom mycket lite fynd.

FYNDTABELL schakt I-V

Fynd nr	Schakt	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap				
		st	gr	st	gr	art	st	gr		
:27-23	4	I	3	29	21	593	Tillsl flint-tycke		1	40
:24-25	6	II	3	11	11	583				
:26	182	V			4	228				
Summa:			6	40	36	1404			1	

S c h a k t VI (fig 9,15,16,33,44), 17,5 m långt (NNO-SSV), 2 m brett.

B ä g e: På den gräsbevuxna relativt plana platån norr om bergknallen med anläggning 1. Enstaka stenblock stack upp över markytan. (Fig 33.)

B e s k r i v n i n g e f t e r a v t o r v n i n g o c h d j u p r e n s n i n g (fig 15, 16,44). 0-7 m (= ruta 6-9), relativt glest liggande stenar av växlande storlek, dels 0,15-0,3 m, dels 0,5-0,8 m stora. Ingen stenpackning. De större stenarna låg vanligen med ytan i eller strax ovanför markytan, de mindre 0,1-0,2 m djupt under markytan. De flesta stenarna var rundade, några få skarpkantade och några möjligen skörbrända. Stenarna låg i sotig mo. Vid 7 m iaktogs en sotfläck (= anl 27).

7-9,5 m (= ruta 5-6), i västra kanten låg ett stort block med skörbrända småstenar omkring (= anl 26), i östra kanten relativt tätt med 0,1-0,4 m stora rundade och skarpkantade, delvis klart skörbrända stenar i sotig mo.

9,5-10 (respektive 11 m i östra kanten, = ruta 4-5), uppstickande berghäll med ytan 0,2 m djupt under markytan.

10(11)-12,5 (13,5 i östra kanten, = ruta 3-4), relativt tätt liggande 0,1-0,3 m stora rundade och skarpkantade, delvis troligen skörbrända stenar i sotig mo, påminnande om en stenpackning med ytan 0,1 m djupt under markytan.

12,5 (13,5)-17,5 m (= ruta 1-3), glest liggande vanligen 0,1-0,2 m stora rundade och skarpkantade delvis brända stenar samt några stenar upp till 0,4 m stora liggande i fläckvis sotig mo, fläckvis ljus grusig sand.

B e s k r i v n i n g e f t e r g e n o m g r ä v n i n g (fig 15,16).

Den ovan omtalade eventuella stenpackningen i ruta 3-4 var troligen naturlig och innehöll relativt få fynd. I den södra delen (ruta 6-9), som såg mest naturlig ut med glest liggande ojämnt stora stenar, låg de flesta anläggningarna, bl a 3 gravar (anläggning 4,30,34), varav 2 under stora block (anläggning 30,34). Sammanlagt framkom 18 anläggningar i detta schakt (anläggning 4,20-37). Den sydligaste metern ingick troligen i anläggning 1, men någon klar gräns fanns inte.

F y n d (fig 15,16). Fynden låg spridda i det sotiga molagret över hela schaktet. De flesta fynden utgjordes av brända djurben, vilka fanns spridda i hela schaktet, men största koncentrationen låg i schaktets norra del (ruta 1-4). I ruta 8 fanns några människoben, vilka troligen tillhörde gravarna i detta område (anläggning 4,30,34). De få krukskärvor och bitar av brand lera, som fanns, låg jämnt spridda, men av de relativt få flintskärvorna, låg de flesta samlade i schaktets södra del (ruta 8-9).

Fynd 58-64,82-87 låg i övre delen av det sotiga molagret.

Fynd 88-89,153-154,161-162,166,176,207-210 låg i undre delen av det sotiga molagret.

Fynd 155 låg i den underliggande ljusa grusiga sanden.

FYNDTABELL schakt VI

Fynd nr	Ruta	Keramik	Bränd lera	Brända ben	Kol	Flinta avslag			Flinta övrig			Flinta, redskap			Övrigt			Anm
		oornrad				gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr		
27-32	58	1	3	2	43	2	2	14	4	4								Får/get, svin, nötboskap
33-36	59	2	1		13		2	2	5	31								Svin, nötboskap
37-40	60	3	<1		22		2	23	22	115								Hund, får/get, svin, nötboskap
41-46	61	4	10	2	15	<1	4	12	4	62								Svin, får/get, nötboskap
47-50	62	5	10	<1					3	77								Obest
51-54	63	6	1	<1	1	1												Obest
55-56	64	7		1	8													Får/get, nötboskap
:57	82	4																Järn
58-60	83	5-7					6	48	24	49								Kvarts
67-63	84	1-7					9	22	25	217	Avsl m retusch	1	13					
64-67	85	8		14	3		3	7	7	99								Människa, får/get
68-69	86	9		1			4	29										
:70	87	8																Järn
71-75	88	9	7	1	2		2	2	7	14								Nötboskap
76-80	89	8	1	5	4		2	7	3	35								Människa
87-83	153	1	11		2		2	35										Får/get, gädda, nötboskap
84-88	154	2		15	1	1	3	276	17	431								Torsk
:89	155	2							8	72								
90-91	161	3					2	90	12	132								
92-93	162	4			<1				6	253								Obest
:94-96	166	6			<1				8	75								Obest
97-98	176	7					4	55	2	6								
99-105	207	9	23	14	3	2	15	143	16	237								Harts
06-109	208	8			2	2	10	37	10	112								Människa
10-113	209	7			1	<1	6	48	7	56								Obest
14-117	210	6			2	2	7	62	9	45								Människa
Summa:			68	57	125	12	86	918	199	2122			1				2	

S c h a k t VII (fig 9,43), 17 m långt (NNO-SSV), 2 m brett

L ä g e: På den svaga sydsuttningen ner från anläggning 1.

B e s k r i v n i n g e f t e r a v t o r v n i n g o c h g r o v u p p r e n s n i n g.

I hela schaktet fanns relativt glest liggande 0,1-0,3 m stora rundade och skarpkantade, delvis skörbrända stenar i sotig mo. I södra delen låg ett par 0,6-1,5 m stora block, vilka stack upp

intill några decimeter över markytan. Stenarna i schaktets nordligaste del ingick troligen i anläggning 1, men någon klar grans söderut iaktogs ej.

F y n d: Fynden utgjordes nästan genomgående av flinta (fynd 151), vilken låg spridd över hela schaktet. Ett par brända ben (fynd 152) låg i södra delen, ca 3 m från södra kanten.

S c h a k t VIII (fig 9, 37, 43, 64), 19 m långt (VNV-080), 2 m brett.

L ä g e: På den relativt plana marken nedanför, söder om anläggning 1. Marken sluttar svagt ner mot öster respektive väster från det stora blocket i schaktets mitt.

B e s k r i v n i n g e f t e r a v t o r v n i n g o c h g r o v u p p r e n s n i n g. I hela schaktet fanns relativt glest liggande 0,15-0,5 m stora rundade och skarpkantade, delvis skörbrända stenar i sotig mo. Ungefär i mitten låg ett 1,5 x 0,7 m stort block, som stack upp 0,5 m över markytan. Omkring blocket låg en del 0,2-0,3 m stora delvis skörbrända stenar, men ingen klar stenpackning.

F y n d: Fynden, som främst utgjordes av enstaka krukskarvor och flintbitar, lag spridda över hela schaktet. Fynd 144 hopsamlades öster om det stora blocket, fynd 148 väster om blocket och fynd 150 i hela schaktet.

I schaktets västra del fanns en koncentration av brända ben och några få krukskarvor (fynd 198, fig 9). De låg 0,15 m djupt under markytan i mörk mo mellan några 0,1-0,2 m stora stenar, utan speciell stenkonstruktion. Fynden fortsatte troligen djupare ner, men utgrävdes ej. De tillhör troligen en grav med brända ben i ett lerkärl.

Strax öster om det stora blocket låg delar av ett lerkärl (fynd 143, fig 9, 64) samlat inom ett 0,2 m stort område. Krukskarvorna lag bland några 0,05-0,1 m stora stenar i sotig mo. Ingen speciell stenkonstruktion eller nergravning syntes. Skärvorna låg 0,15-0,2 m djupt under markytan ner på den ljusa grusiga sanden, som har började 0,2 m djupt under markytan.

S c h a k t IX (fig 9, 40), 15 m långt (VNV-080), 2 m brett.

L ä g e: På den relativt plana marken nedanför, sydväst om anläggning 1.

B e s k r i v n i n g e f t e r a v t o r v n i n g o c h g r o v r e n s n i n g.

I hela schaktet fanns delvis glesare, delvis tätare liggande 0,1-0,2 m stora rundade och skarpkantade, delvis troligen skörbrända stenar i sotig mo samt några större stenar upp till 1 m stora.

Något öster om mitten och i schaktets norra kant låg relativt tätt med 0,2-0,3 m stora vanligen rundade stenar i en jämn yta 0,1-0,15 m djupt under markytan. Stenarna låg i sotig mo. Denna eventuella stenpackning utgjorde troligen del av en stensättning, som troligen fortsatte norrut utanför schaktkanten. Stenpackningen var troligen rund, ca 3 m i diameter med relativt klar begränsning (fig 9).

F y n d: Över hela schaktet fanns spridd flinta samt någon enstaka krukskärva och några bitar bränd lera. Fynd 137 hopsamlades i hela schaktet, fynd 199 öster om den eventuella stenpackningen och fynd 200 väster om denna.

Mellan stenarna i ytan av denna stenpackning låg en keramikkoncentration (fynd 201, fig 9). Den låg inom ett 0,1 m stort område ca 0,15 m djupt under markytan. Ytterligare keramik ligger troligen kvar i denna ej utgrävda stenpackning.

I västra delen av schaktet intill och i norra schaktkanten låg en koncentration av brända ben samt några enstaka små krukskärvor (fynd 202, fig 9). De låg inom ett 0,4 m stort område 0,1-0,15 m djupt under markytan i sotig mo i ett relativt stentomt område med några enstaka 0,1-0,2 m stora stenar. Benen låg omedelbart nordnordväst om ett 1 x 0,5 m stort och 0,25 m högt block och omedelbart nordost om en 0,5 x 0,3 m stor sten. Fynden tillhör troligen en grav med brända ben i ett lerkärl, som till större delen ligger kvar.

S c h a k t X (fig 9, 38), 24 m långt (VNV-080), 2 m brett.

L ä g e: På den relativt branta västslutningen ner från anläggning 1, delvis med berg i dagen.

B e s k r i v n i n g e f t e r a v t o r v n i n g o c h g r o v u p p r e n s n i n g .
I hela schaktet fanns ganska glest liggande 0,1-0,4 m stora rundade och skarpkantade, ej klart skörbrända, stenar i mörk mo. I västra delen gick berget i dagen på en sträcka av 6 m. Schaktets östligaste del ingick troligen i anläggning 1, men ingen klar gräns fanns västerut.

F y n d: Väster om den uppstickande berghällen påträffades inga fynd. Öster om den låg några krukskärvor (fynd 180, fig 9) samt ett par flintbitar (fynd 179) närmast omkring keramiken. I östra kanten, ca 2 m från schaktets östra ände, låg ett par krukskärvor (fynd 189), vilka eventuellt egentligen tillhör anläggning 1.

S c h a k t X I (fig 9,37), 20 m långt (VNV-0S0), 2 m brett.

L ä g e: På den plana gräsbevuxna marken mellan anläggning 1 och 2, omedelbart nedanför anläggning 1.

B e s k r i v n i n g e f t e r a v t o r v n i n g o c h g r o v u p p r e n s n i n g
(av endast de 6 västligaste metrarna.)

I den upprensade västra delen fanns relativt tätt liggande i allmänhet rundade 0,2-0,4 m stora, delvis troligen skörbrända stenar i mörk mo. Denna "stenpackning" ingick troligen i anläggning 1. En relativt klar gräns fanns österut (fig 37). I den endast avtorvade östra delen syntes endast enstaka stenar.

F y n d: I detta schakt fanns ovanligt mycket slagen flinta, främst från den upprensade västra delen. Fynd 177 hopsamlades i hela schaktet, men huvuddelen låg i den upprensade västra delen. Spridda krukskärvor och flintbitar låg dels i stenpackningen i väster (fynd 190), dels i det upprensade området omedelbart öster därom (fynd 191). Spridda fynd (fynd 192) fanns i hela den icke upprensade östra delen (= de 14 östligaste metrarna) ända bort till östra änden.

S c h a k t X I I (fig 9,37), 5,5 m långt (VNV-0S0), 1,5 m brett.

L ä g e: På den plana gräsbevuxna marken i östra delen av anläggning 1.

B e s k r i v n i n g e f t e r a v t o r v n i n g o c h g r o v u p p r e n s n i n g .
Relativt glest liggande 0,1-0,3 m stora stenar i mörk mo, troligen tillhörande anläggning 1. Längst i öster gick berget upp och här går troligen gränsen för anläggning 1, ca 0,5 m från schaktets östra kant.

F y n d: Några få flintbitar (fynd 178) hopsamlades i hela schaktet.

FYNDTABELL, schakt VII - XII

Schakt	Fynd nr	Keramik	Bränd lera	Brända ben	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap			Övrigt			Anm
		oornrad			st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr	
118-119	VII 151				24	270	26	601							
: 120	VII 152			3											Obest
: 121	VIII 143	293													Fragmentariskt lerkärl
122-125	VIII 144	59	3	2	1	1									Obest (fig 64)
126-127	VIII 148	24			2	53									
28-132	VIII 150				4	76	9	144	Avsl m ret	1	26	Skiffer		4	
												Järn		7	
												Kol		1	Människa
133-135	VIII 198	5		8											
136-138	IX 137				7	134	12	796	Avsl m ret	1	6				
139-142	IX 199	4			4	11	1	2				Slagg		4	
143-144	IX 200		6				4	15							
: 145	IX 201	42													
146-147	IX 202	4		35											Människa 20-40 år
148-150	X 179				1	2	2	22	Avsl m ret	1	4				
: 151	X 180	33													
: 152	X 189	7													
153-155	XI 177				27	258	18	298	Avsl m ret	1	6				
156-157	XI 190	7			1	10									
158-160	XI 191	23			2	11	3	11							
161-165	XI 192	7	9	2	2	3	7	62							Obest
166-167	XII 178				2	45	2	56							
Summa:		508	18	50	77	874	84	2007		4					

ANLÄGGNING 12:113, SKÄRVSTENSHÖG (fig 3-8,34-36, 48-62)

Anläggningen utgjordes av en skärvstenshö, som lagts i en liten svacka mellan låga uppstickande bergknallar (fig 3-4,34), omedelbart väster om och något högre än den plana gräsbevuxna marken intill (fig 2,4).

Stenpackningen var närmast rund, 4 m i diameter och 0,4 m hög och bestod av starkt skörbrända vanligen skarpkantade, nu i allmänhet 0,1-0,3 m stora stenar. De kan ursprungligen ha varit större. Även några större stenar, 0,4-0,6 m stora, rundade och skarpkantade, ingick också i stenpackningen. Stenarna var delvis mycket tätt packade, så tätt att de ibland var svåra att få loss. Stenpackningens yta var jämn och svagt välvd (fig 6,35). Begränsningen utåt var delvis något oklar (fig 5,34). Stenpackningen kan ha skadats av de två gärdesgårdarna på respektive intill anläggningen (fig 3).

Jorden emellan stenarna utgjordes av sotigt mo (lager 1).

Ovanpå stenpackningen fanns ett humusfärgat molager, som var tunnast (0,1 m tjockt) i centrum och något tjockare i anläggningens kanter (0,2 m tjockt, fig 6,35).

Östra delen av skärvstenspackningen låg direkt ner på berget, som här började 0,4-0,6 m djupt under markytan (fig 6,35). Västra delen låg ovanpå naturligt liggande ljus stenig grusig sand (lager 6), som utfyllde en klyfta i berget. Den ljusa sandens yta låg 0,5-0,6 m djupt under markytan.

I jorden mellan stenarna i hela skärvstenspackningen fanns många fynd. De låg jämnt spridda i hela anläggningen och fortsatte även strax utanför denna (se nedan). En del fynd låg ända ner på berget, där detta kom direkt under stenpackningen.

Fynden utgjordes till övervägande delen av större och mindre krukskärvor (fynd 1). Dessa har delvis kunnat sättas ihop till mer eller mindre fragmentariska kärl (fig 48-62). Bitar från ett och samma kärl låg spridda i olika delar av packningen och på olika nivåer inom denna.

Det humusfärgade molagret (lager 9) ovanpå stenpackningen innehöll inga fynd.

Fynden i den sotiga mon (lager 1) mellan stenarna hopsamlades i olika rutor och inom dessa i 3 olika nivåer (fig 5). Keramiken har sedan på grund av hopsättningen till större kärl, slagits ihop till ett fyndnummer (fynd 1). Övriga fynd har hållits isär.

I stenpackningens översta del (ca 15 cm tjockt lager) kom följande: fynd 24,26,28,29,32,33,34, 106,108,113.

I stenpackningens mellersta del (ca 15 cm tjockt lager) kom följande: fynd 25,27,30,31,35,36, 37,107,109,115.

I stenpackningens understa del (ca 10-15 cm tjockt lager) kom följande: fynd 38,39,43,44,45,46, 47,110,111,116.

Fynd 23 hopsamlades i hela stenpackningen uppifrån och ner (fig 5). Fynd 3 hopsamlades i hela norra delen av stenpackningen, norr om profilen, i stenpackningens yta.

I den ljusa steniga grusiga sanden (lager 6) under själva anläggningen påträffades lite flinta, fynd 57 (under fynd 38,39 och 40 utanför själva anläggningen och fynd 112 under fynd 110). Dessa fynd tillhör inte skärvstenshögen.

Närmast runt omkring anläggningen fanns ett i allmänhet 0,1 m tjockt sotigt molager med enstaka skörbrända 0,1-0,2 m stora stenar (fig 4,5). Detta sotiga lager låg mellan 0,2 och 0,3 m djupt under markytan.

I sydost var detta sotiga lager bitvis upp till 0,5 m tjockt. Det låg direkt ner på berget och utfyllde en svacka i detta. Sotlagret innehöll här ganska tätt liggande 0,1-0,2 m stora skörbrända stenar. Ett 0,5 x 0,7 m stort och 0,4 m högt stenblock låg i denna del (fig 5, intill fynd 55). Mellan blocket och berget under fanns ett 0,2 m tjockt sotigt lager med skörbrända stenar. Detta ganska tjocka sotiga lager med relativt tätt liggande skörbrända stenar fortsatte troligen mot sydost utanför grävningsgränsen.

I det sotiga molagret (lager 1) utanför skärvstenshögen fanns en del spridda fynd (fynd 22,40, 41,48,49,51,52, 53,54,55,104,105, fig 5). De flesta fynden låg omedelbart norr om anläggningen

(fynd 22,40) samt i det tjockare sotlagret i bergsklyftan i öster (fynd 53,54). Här fanns dessutom en liten kolkoncentration (fynd 55) intill det stora blocket.

Fynd 2 hopsamlades i hela sotlagret utanför anläggningen, söder om profilen.

I det ljusa steniga sandlagret (lager 6) under sotlagret låg lite flinta, fynd 42 (fig 5) och fynd 56 (under fynd 48,51, fig 5).

K o n s t r u k t i o n 1.

Ungefär i centrum av skärvstenshögen, men under stenpackningen, fanns en kolfläck (konstruktion 1, fynd 114, fig 5,8). Den var rund, 0,25 m i diameter och några centimeter tjock. Den låg i ytan av den ljusa grusiga sanden (lager 6), omedelbart under den sotiga mon.

Omedelbart nordväst om kolfläcken stod en lutande sten (fig 8,36). Den var 0,4 m lång, 0,17 m bred och upp till 0,15 m tjock. Stenen var tjockast på mitten och stod ned i den ljusa grusiga sanden (lager 6). Den stod troligen naturligt, i varje fall tydde ingenting på att den var nergrävd.

Denna sten var troligen den enda, som stack upp över den markyta, på vilken skärvstenshögen kastades upp.

Kolet (fynd 114) har C^{14} -daterats till 1560 f Kr.

K o n s t r u k t i o n 2.

I skärvstenshögens sydöstra kant fanns en 0,6 x 0,4 m stor (Ö-V) kolkoncentration (fynd 50, fig 5). Den var 0,2 m tjock och låg direkt ner på berget. Den innehöll tätt liggande skörbrända stenar, men dessa skiljde sig inte från den omgivande stenpackningen i botten på skärvstenshögen. Troligen har här eldats direkt på platsen.

Den undersökta ytan omkring 12:113 utvidgades med 4 schakt för att söka efter ytterligare boplatsrester.

S c h a k t A, 8 m långt (Ö-V), 1 m brett. Fig 3-4.

Läge: Östslutning ner mot plan åkermark.

Lagerföljd: Torv och humusfärgad mo, 0,3 m tjock. Sotig mo med enstaka skörbrända stenar, 0,05-0,2 m tjock. Berg.

De 2-3 östligaste metrarna utgjordes av gammal åkermark med ett ca 0,3 m tjockt ploglager ovan på ljus mo (lager 11).

Några spridda fynd (fynd 117) låg i den sotiga mon i schaktets västra del.

S c h a k t B, 2 m långt (N-S), 1 m brett. Fig 3.

Läge: Plan mark.

Lagerföljd: Torv och humusfärgad, ej klart sotig, mo, 0,3-0,4 m tjock. Ljus sand.

I den ljusa sandens yta låg en rund 0,2 m stor och 0,1 m tjock kolfläck. Den hade rundad botten, som låg 0,4 m djupt under markytan. Den bestod av sotig mo med kolbitar (fynd 119, fig 3).

I övrigt fanns endast några få spridda fynd (fynd 118) i underdelen av den mörka mon.

S c h a k t C o c h D, grävdes i vinkel. Fig 3-4, 7.

Schakt C, 5 m långt (N-S), 0,7 m brett.

Schakt D, 4 m långt (Ö-V), 0,5 m brett.

Läge: Plan mark, omedelbart väster om och något lägre än den lilla bergknallen väster om 12:113.

Lagerföljd: Torv, 0,1 m tjock. Sotig mo, upp till 0,25 m tjock. Ljus grusig sand respektive berg.

I den sotiga mon fanns en minst 3,5 m lång (N-S) och 1 m bred stenpackning av 0,1-0,3 m stora rundade och skarpkantade stenar (fig 7). I den sotiga mon mellan stenarna i denna stenpackning låg några spridda krukskärvor och några flintbitar (fynd 136).

Benbestämning: Fynd 38 - djurben av obestämbart art. Övriga fynd obestämbara.

C^{14} -datering: Fynd 25,109 - 2580 ± 100 BP = 630 f Kr. (Skärvstenspackningen.)

Fynd 114 - 3510 ± 100 BP = 1560 f Kr. (Kolfläcken, konstruktion 1, under skärvstenshögen.)

FYNDTABELL
Keramik i anl

:168	Fynd nr	Keramik ornerad	Keramik oornrad	Fig nr
:168	1A		1680	49
:169	1B		1725	48
:170	1B?		334	
:171	1C		271	55
:172	1C?		45	
:173	1D		1070	50
:174	1D?		687	
:175	1E		158	62
:176	1E?		144	
:177	1F	363		59
:178	1F?	120		
:179	1G		359	51
:180	1G?		203	
:181	1G?		309	
:182	1H		400	
:183	1H?		107	
:184	1I		251	56
:185	1J		32	
:186	1K		377	52
:187	1I		631	53
:188	1M		722	54
:189	1N	53		60
:190	1O	14		61
:191	1P		10	
:192	1Q		100	
:193	1R		29	57
:194	1S		78	58
:195	1T	6		
:196	1U		274	
:197	1V		5912	
Summa:	556	15908		

FYNDTABELL Övriga fynd i anläggningen

Fynd nr	Brända ben	Bränd lera	Harts	Kol	Förkolnade matrester	Bergarts avslag	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap			Anm	
							st	gr	st	gr	art	st	gr		
3							3	3	7	110	Avsl m ret	1	30	:198-200	
23	<1			5		15	137	4	7	9	69			:201-205	
24	1			2		2	6	10	48	8	9			:206-210	
25	<1			4		3	3	3	3	16	142			:211-215	
26				1				2	2	2	8			:216-218	
27			1	2						4	5			:219-221	
28				1		1	94			3	5	Tillslaget flintstycke	1	40	:222-225
29	<1													Obest	:226
30				2				2	3	5	24			:227-229	
31				3						1	12			:230-231	
32				<1						1	4			:232-233	
33				2				3	82	5	187	Avsl m ret?	1	68	:234-237
34				1						1	8	Avsl m ret?	1	326	:238-239
35			9	5				6	10	3	10	Knuta	1	21	:240-244
36				2				1	8	2	63			:245-247	
37	<1		1	5						11	421			Obest	:248-251
38	<1			5				15	210	16	33			Djurben, obest art	:252-255
39				3				5	9	6	23			:256-258	
43	<1			4				6	14	9	41			Obest	:259-262
44				1						7	97			:263-264	
45			1	1				1	1	3	704			:265-267	
46		2		2	2									:268-270	
47			2	2	1			10	53	8	34	Avsl m ret	1	4	:271-276
50				17						4	6			:277-278	
=K2															
57										3	545			:279	
106	1		1	1						4	4			Obest	:280-283
107				2				4	2	3	41			:284-286	
108				3						1	1			:287-288	
109				2						1	2			:289-290	
110				3						1	5			:291-292	
111	<1													Obest	:293
112								1	2	6	43			:294-295	
113		6		1				1	6	1	2			:296-299	
114				20										:300	
=K1															
115				3		3	5	3	14	3	1			:301-304	
116						6	34							:305	
Summa:	9	8	15	107	3	30	279	80	477	153	2651		6		

FYNDTABELL Utanför anläggningen

:306-307	Fynd nr	Grävningseenhet	Keramik	Bränd lera	Harts	Kol	Bergarts avslag	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap			
								gr	st	gr	st	gr	art	st	gr
:306-307	2	Närmast utanför anl, fig 5						10	89	28	408				
:308-313	22		243			1		3	21	10	173	Skrapa	1	22	
:314-316	40	"	143					34	459	36	119	Tillslaget flintstycke	1	84	
:317-318	41	"			2					6	221				
:319-320	42	"								8	238	Flintstycke m fossil	1	132	
:321-323	48	"	5					3	35	1	1				
:324-327	49	"	6			3		1	7	8	47				
:328-330	51	"				1?	100			8	118	Avslag m retusch	1	2	
:331-332	52	"						2	24	3	58				
:333-335	53	"	20					1	9	11	631				
:336-340	54	"	31		2	1		1	12	1	14				
:341	55	"				4									
:342-343	56	"								8	308	Avslag m retusch	1	52	
:344	104	"								3	20				
:345	105	"								2	158				
:346-348	117	Schakt A	7	1		1									
:349-351	118	Schakt B	5					2	9	1	30				
:352	119	"				3									
:353-354	136	Schakt C + D	15					2	38						
Summa:			475	1	4	13	1	100	59	703	134	2544		5	

ANLÄGGNING 1, STENPACKNING (eventuellt grav, endast avtorvad, ej utgrävd. Fig 2,9,33,37-39,43)

Stenpackning, troligen rund, eventuellt oregelbunden, troligen ungefär 26-29 m stor, endast delvis avtorvad och därför nu oklart begränsad (fig 9).

Stenpackningen täckte krönet av en liten uppstickande bergknalle och utfyllde troligen också omgivande lägre liggande svackor i berget. På flera ställen gick berghällen i dagen (fig 9,37,38).

Stenpackningen bestod av delvis tät, delvis relativt glest liggande 0,1-0,5 m stora, i allmänhet 0,2-0,3 m stora rundade och skarpkantade, delvis klart skörbrända stenar liggande i mörk mo. Stenarnas yta låg 0,05-0,1 m djupt under markytan (fig 37,38).

Ungefär på den högsta delen och troligen ungefär i stenpackningens mitt låg ett 0,9 x 0,8 m stort block, som stack upp 0,3 m över markytan (fig 9,37-39). Omkring detta block fanns i den djuprensade delen (fig 9) en relativt tät stenpackning av 0,2-0,5 m stora rundade och skarpkantade, delvis klart skörbrända stenar i mörk mo (fig 38,39). Ytan var något gropig, vilket kunde bero på enbuskrötter. Stenarnas yta låg från markytan och ner till 0,1 m djupt under denna. Några få stenar på krönet stack upp i torven och var synliga före avtorvning.

Denna stenpackning begränsades utåt av en kantkedja av 0,3-0,5 m stora skarpkantade stenar med plana över- och undersidor (fig 9,38-39). Kantkedjan framträdde tydligt på en sträcka av 5 m, bl a inom den djuprensade delen. Den kunde dock anas relativt klart runt om. Kantkedjan gick 1-2 m från blocket.

Inom den djuprensade delen fortsatte en lika tät stenpackning utanför som innanför kantkedjan (fig 38-39). Denna stenpackning bestod av 0,1-0,3 m stora stenar i mörk mo. Spridda fynd av bl a keramik, brända ben och flinta framkom vid avtorvningen, men framför allt vid djuprensningen intill blocket (fynd 187,188, fig 9). Några brända ben (fynd 70) låg bland stenarna på krönet intill och väster om profilbänken. På nordvästslutningen låg en sländtrissa? eller pärla? av flinta (fynd 186, fig 9,63). I ett litet område intill grävningsgränsen omedelbart sydväst om schakt VI låg några spridda fynd (fynd 67). Fynd 183 hopsamlades i nordöstra delen av stenpackningen, fynd 184 i nordvästra och fynd 185 i sydvästra delen.

FYNDTABELL

Fynd nr	Keramik	Bränd lera	Brända ben	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap		Övrigt		Anm
	oornrad				gr	st	gr	st	gr	st	gr	art	
555-359 : 360	67	13	<1	3	3	72	1	72					Obest
	70		<1										Obest
67-363	183	12			1	16	4	136					
64-365	184				3	7	5	92					
66-367 : 368	185				4	84	1	10					
	186								Sländtrissa el pärla?	1	19		fig 63
69-375	187	84	2	2	2	3	11	27	275			Slagg	15
76-379	188	18		1	12	20	4	55					
Summa:	127	3	6	3	26	210	42	640		1			

ANLÄGGNING 2, GRAV (oregelbunden stensättning med en brandgrav. Fig 2,10-14,40-43,65-68)

Anläggningen utgjordes av en oregelbunden stensättning, som låg på ett lågt berg. Den bestod av ett par mindre oregelbundna stenpackningar, som utfyllde klyftor och svackor i berget. Sammanlagt låg stenpackningarna inom en ca 10 x 18 m stor yta. En klyfta på bergets krön (område B) innehöll en brandgrav. Runt omkring ungefär i samma nivå eller något lägre fanns ett par oregelbundna stenpackade klyftor (område A,C,D).

O m r å d e B. (Fig 10-14,40-42,65)

I en klyfta på bergets krön låg en oregelbunden stenpackning, ca 5 x 2-3 m stor (ö-V). Den bestod av en relativt tät packning av i allmänhet 0,1-0,25 m stora rundade och skarpkantade stenar liggande i sotig mo (lager 1). En del stenar var upp till 0,5 m stora. I stenpackningen låg ett par ca 1 m stora, ur berget lossprängda block (fig 10,12,13). Några stenar var klart skörbrända.

Stenpackningens yta var relativt jämn och närmast plan, ej välvd. Den höjde sig inte ovanför omgivande berg utan låg ungefär i nivå med bergen (fig 11,14,40,41).

I den sotiga mon bland stenarna låg ett bränt ben (fynd 102, fig 13), några spridda krukskärvor (fynd 91,167, fig 13) samt en del flinta till stor del slagen, men också delvis frostsprängd (fynd 97 väster om profilen, fynd 98 öster om profilen).

I södra och östra delen av område B var den sotiga mon med stenpackningen 0,2-0,3 m tjock. I sydväst låg detta lager direkt ner på berget. I sydöstra delen var klyftan djupare, upp till 0,6 m djup. Här fanns underst ett naturligt liggande upp till 0,3 m tjockt lager av ljus grusig mo (lager 7) på vilken stenpackningen låg (fig 10,13-14). I denna ljusa mo låg två små flintbitar (fynd 99).

I nordöstra delen av område B fortsatte den djupa delen av klyftan. Den låg här intill en 0,6 m hög lodrät bergvägg, som bildade nordgräns för stenpackningen (fig 13-14). Här saknades den naturliga ljusa mon i botten. Klyftan var inom ett 3 x 0,7 m stort område (Ö-V) fylld med en mycket tät stenpackning ända ner i botten. Den bestod av skörbrända vanligen skarpkantade 0,1-0,25 m stora upp till 0,4 m stora stenar liggande i sotig mo i ett upp till 0,6 m tjockt lager. Stenpackningens yta låg i nivå med bergskanten norr om klyftan. I stenpackningen fanns en del kolbitar (fynd 94,95, fig 13) spridda ända ner i botten samt en krukskärva (fynd 92, fig 13) och en bit harts (fynd 93, fig 13), ca 0,3-0,4 m djupt under markytan. Fynd 94 har C¹⁴-daterats till 580 BC.

I östra delen av område B fanns tre mörkfärgningar (konstruktion 1,2,3). De låg med botten ner i den ljusa mon under stenpackningen.

Den största nergrävningen, k o n s t r u k t i o n 1, som låg relativt centralt i område B, innehöll en gravgömma (fynd 21, fig 13,14,42,65). Mörkfärgningen var närmast rund, 0,5 m i diameter och bestod av sotig mo. Botten låg ner på berget, ca 0,4 m djupt under markytan (fig 14). I nergrävningens södra del låg en flat häll (fig 13,14,42). Den låg relativt plant men lutade något ner mot sydväst. Hällen var 0,3 x 0,2 m stor och 0,05-0,1 m tjock. Hällens yta låg 0,2 m djupt under markytan och 0,2 m över berget. Ovanpå hällen stod botten till ett lerkärl (fynd 21, fig 14,42,65). Den var omgiven av en koncentration av krukskärvor och brända ben (fynd 21) inom ett 0,2 m stort och 0,05 m tjockt område. Enstaka krukskärvor tillhörande samma kärl låg spridda inom ett något större område ända upp under torven. Troligen har ett lerkärl fyllt med brända ben ställts direkt på hällen. De omgivande benen har troligen rasat ut när krukans gätt sönder. Lerkärllet var omgivet av en stenpackning av samma typ som i övrigt i område B. Omedelbart ovanför fyndkoncentrationen fanns inga stenar. I samma nergrävning fanns omedelbart norr om hällen en 0,15 m stor kolfläck (fynd 96, C¹⁴-daterat till 670 BC). Den låg i den sotiga mon i stenpackningen 0,2-0,3 m djupt under markytan. I kanten på nergrävningen låg ett flintavslag (fynd 103) i den mörka mon 0,3 m djupt under markytan.

Omedelbart nordost om denna nergrävning fanns en mörkfärgning, k o n s t r u k t i o n 2 (fig 13). Den var rund, 0,2 m i diameter, med rundad botten, som låg 0,35 m djupt under markytan ner i den ljusa mon. Den bestod av sotig mo med några enstaka kolbitar (bortkastade). Ingen speciell stenkonstruktion iaktogs.

I östra delen av område B fanns ännu en mörkfärgning, k o n s t r u k t i o n 3 (fig 13). Den var rund, 0,3 m i diameter med närmast flat botten, som låg ner i den ljusa mon, 0,35 m djupt under markytan. Den bestod av sotig mo. Ingen stenkonstruktion fanns omkring.

O m r å d e A (fig 10,11,40) utgjordes av en oregelbunden ca 5 m stor stenpackning omedelbart norr om och något lägre än krönet med område B. Den bestod av delvis glest, delvis tätt liggande i allmänhet skarpkantade 0,1-0,3 m stora stenar, varav en del troligen skörbrända. De låg i sotig mo i ett 0,1-0,3 m tjockt lager. Berget var här mycket sprucket och flera stora block låg lossprängda (fig 10,11). I östra delen låg det mörka molagret direkt ner på berget och utfyllde några små smala klyftor i det här mycket ojämna berget. I väster fanns ett 0,1 m tjockt ljust grusigt molager i botten ovanpå berget, som här var relativt plant (fig 10,11). Begränsningen norrut var inte helt klar. Stenpackningen fortsatte möjligen något mot norr utanför grävningsgränsen.

Spridd i den mörka mon med stenpackningen låg en del flinta (fynd 123 sydväst om profilen, fynd 125 nordost om profilen). På gränsen mellan den mörka och ljusa mon fanns en 0,5 x 0,5 m stor och några cm tjock kolfläck (fynd 124, fig 10).

0 m r å d e C (fig 10-12, 40-41, 67) utgjordes av en oregelbunden ca 13 x 2-3 m stor (Ö-V) stenpackning, som i öster helt utfyllde en grund klyfta i berget och i väster låg intill och strax nedanför en bergkant, d v s något lägre än bergets krön. Begränsningen mot väster var ej klar. Stenpackningen fortsatte möjligen något längre mot väster eller nordväst utanför grävningens gränser. Stenpackningens gräns mot sydväst, mot område E, var inte heller helt klar. Stenpackningen utgjordes av relativt glest liggande 0,1-0,6 m stora rundade och skarpkantade stenar i sotig mo i ett 0,2-0,3 m tjockt lager. Under detta fanns över större delen av område C ljus grusig mo eller sand (fig 10, 12). Inom område C låg ett stort block, 1 x 0,6 m stort och 0,55 m högt (markerat med X på fig 10, 40-41). Blocket låg naturligt ner i den ljusa sanden.

I stenpackningen fanns spridda krukskärvor (fynd 71, 140, 141, fig 10) samt lite flinta (fynd 72, fig 10, 67, 75, 122-öster om stora blocket, 142-väster om stora blocket).

0 m r å d e D (fig 10-12, 40-41, 66, 68) utgjordes av en oregelbunden stenpackning, ca 13 x 2-5 m stor (ungefär Ö-V), bestående av vid profilen relativt tät, i övrigt relativt glest liggande 0,1-0,5 m stora rundade och skarpkantade stenar. En del stenar var skörbrända. Stenarna låg i ett 0,1-0,2 m tjockt lager sotig mo med enstaka kolbitar. Detta mörka molager låg i större delen direkt ner på berget och utfyllde en grund svacka. Längst i väster, fanns ett ljust grusigt sandlager under stenpackningen. Dennes gräns mot väster, mot område E, var något oklar.

I stenpackningen låg några få spridda krukskärvor (fynd 20), ett bryne (fynd 101) samt en del flinta, som till större delen utgjordes av frostsprängda bitar (fynd 73, fig 10, 68 och 100-öster om profilen, 120, fig 66 väster om profilen).

0 m r å d e E (fig 10, 40) låg egentligen utanför anläggning 2. Här fanns ett 0,2 m tjockt sotigt molager (lager 1) med några enstaka spridda stenar, 0,1-0,6 m stora samt lite flinta (fynd 121). Under detta mörka lager vidtog ljus grusig sand (lager 3) med några få, i huvudsak naturliga, flintbitar (fynd 126). I denna ljusa sand, med ytan ca 0,2 m djupt under markytan, framträdde ett 15-tal små mörka fläckar (anläggning 5-19 fig 10).

Benbestämning: fynd 21 - människa, barn under 1 år.

fynd 102 - obestämbar.

C¹⁴-datering: fynd 94 - 2530 ± 100 BP = 580 f Kr.

fynd 96 - 2620 ± 100 BP = 670 f Kr.

FYNDTABELL

Fynd nr	Område	Keramik	Brända ben	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap			Övrigt			Anm
					st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr	
:380-381	123	A			6	20	1	1							
:382	124	A		42											
:383-384	125	A			1	7	4	69							
:385	74	A+B													
:386-388	21	B	580	8	1									1	65
															Fragm lerkärl Människa, (fig 65) <1. år
:389	91	B	5												
:390	92	B	2												
:391	93	B													
:392	94	B			5	2									<1
:393	95	B			2										C ¹⁴ -dat, 580 BC
:394	96	B			5										C ¹⁴ -dat, 670 BC
:395-396	97	B			10	170	2	11							
:397-398	98	B			9	28	18	274							
:399	99	B					2	16							
:400	102	B		<1											Obest
:401	103	B			1	62									
:402	107	B	1												
:403	71	C	4												
:404	72	C							Avsl m fläck ret	1	40				Fig 67
:405	75	C							Avsl m ret	1	80				
406-408	122	C			6	98	6	150	Knuta	1	85				
:409	140	C	98												
:410	141	C	6												
:411-413	142	C			2	39	17	469	Knuta	1	107				

Forts

FYNDTABELL
(forts)

Fynd nr	Område	Keramik	Brända ben	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap			Övrigt			Anm
		gr	gr	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr	
:414 20	D	12													
:415 73	D								Avsl m flat-huggning	1	2				fig 68
:416-417 100	D				5	65	207	3005							
:418 101	D														
:419-422 120	D				13	75	42	1078 178	Knuta	1	54				
:423-425 121	E				3	32	33	868	Avsl m ret	1	41				fig 66
:426 126	E						8	110	Knuta	1	53				
:427-430 76	hela anl 2				13	226	39	1837	Avsl m ret	1	10	Bergartsfragm m slipsår (bryne?)	1	45	
Summa:		648	9	55	69	762	379	6988		9				3	

ANLÄGGNING 3 - utgår.

ANLÄGGNING 4, GRAV (urnebrandgrav, fig 15,17,44,69)

Mörkfärgning, rund, 0,3 m i diameter och 0,1 m djup med troligen flat botten och relativt klar begränsning. Ytan låg 0,25 m djupt under markytan. Den bestod av mörk, eventuellt något sotig, mo (lager 2) med mycket brända ben (fynd 90) och några enstaka kolbitar (bortkastade). I gropens sydvästra del stod ett sönderfallet lerkärl (fynd 90) fyllt med brända ben. Kärlet var starkt skadat, främst i övre delen. Gropens och kärlets yta låg troligen ursprungligen högre upp än 0,25 m djupt under markytan. Gropen var inte omgiven av någon stenkonstruktion, men flera naturligt liggande rundade stenar fanns under och omkring anläggningen (fig 44). En del av de brända benen i schakt VI, ruta 8 kan höra till denna anläggning.

FYNDTABELL

Fynd nr	keramik	Brända ben	Benbestämning	Anm
	gr	gr		
:431-432 90	368	163	Människa, 14-20 år, obest kön.	Delar av ett delvis hopsatt lerkärl. (fig 69)

ANLÄGGNING 5, LITEN RUND MÖRKFÄRGNING (fig 10).

Mörkfärgning, rund, 0,3 m i diameter och 0,05 m djup med flat botten. Ytan låg ca 0,2 m djupt under markytan. Den låg kant i kant med anläggning 6 och bestod av sotig mo. Den låg i ljus grusig sand. Berget började 1-10 cm under anläggningens botten.

Inga fynd.

ANLÄGGNING 6, LITEN RUND MÖRKFÄRGNING (fig 10).

Mörkfärgning, rund, 0,3 m i diameter och 0,1 m djup med flat botten. Ytan låg ca 0,2 m djupt under markytan. Den låg kant i kant med anläggning 5 och bestod av sotig mo. Den låg i ljus grusig sand. Berget började 0,05 m under anläggningens botten.

Inga fynd.

ANLÄGGNING 7, LITEN RUND MÖRKFÄRGNING (fig 10).

Mörkfärgning, rund, 0,2 m i diameter och 0,05 m djup med rundad botten. Ytan låg ca 0,2 m djupt under markytan. Den bestod av sotig mo och låg i ljus grusig sand. Berget började 0,05 m under anläggningens botten.

Inga fynd.

ANLÄGGNING 8, GRAV (urnebrandgrav, fig 10,18,70)

Mörkfärgning, rund, 0,5 m i diameter och 0,15 m djup med rundad botten. Gropen bestod av svart starkt sotfärgad och kolbemängd (fynd 127) mo (lager 6). Mesta kolet låg i botten. Överst i gropens mitt fanns ett 0,05 m tjockt mindre sotigt molager (lager 1).

I gropens botten, strax nordost om mitten stod en krukbotten (fynd 127), rund, 0,1 m i diameter, troligen på ursprunglig plats, med undersidan ner på den underliggande ljusa grusiga sanden (lager 3). Inom ett 0,35 m stort område i gropens nordöstra del, runt omkring krukbotten fanns en keramikkoncentration (fynd 127). Mellan krukskärvorna i denna koncentration låg flera små upp till 0,05 m stora skörbrända stenar. Brända ben (fynd 127) låg spridda i hela sotgropen utom i det mindre sotiga lagret överst i mitten (lager 1). Huvuddelen av benen låg mellan krukskärvorna i koncentrationen och främst direkt ovanpå krukbotten.

Ingen stenkonstruktion fanns runt omkring anläggningen.

FYNDTABELL

Fynd nr	Keramik	Brända ben	Kol	Benbestämning	Anm
	gr	gr	gr		
433-435 127	1035	951	65	Människa, en över 60 år gammal man.	Ett delvis hopsatt lerkärl (fig 70)

C^{14} -datering: 2090[±] 100 BP = 140 f Kr.

ANLÄGGNING 9, GRAV (urnebrandgrav, fig 10,18,71)

Mörkfärgning, rund, 0,35 m i diameter och 0,15 m djup med rundad botten. Övre delen bestod av sotig mo (lager 1) med enstaka brända ben och krukskärvor (fynd 128). Underst fanns ett ca 0,05 m tjockt lager som i huvudsak bestod av brända ben (fynd 128) liggande i mörk, närmast brun mo (lager 5). I gropens mitt fanns en 0,2 m stor och 0,15 m tjock koncentration av brända ben och keramik (fynd 128). Ingen stenkonstruktion fanns omkring anläggningen.

FYNDTABELL

Fynd nr	Keramik	Brända ben	Benbestämning	Anm
	gr	gr		
436-437 128	1205	1180	Människa, en man 20-40 år gammal.	Ett delvis hopsatt fragmentariskt lerkärl (fig 71)

ANLÄGGNING 10, GRAV (urnebrandgrav? fig 10,19).

Mörkfärgning, något oval, 0,3 x 0,25 m stor (NNO-SSV) och 0,07 m djup med rundad botten. Ytan låg ca 0,2 m djupt under markytan. Den låg kant i kant med anläggning 13 och möjligen utgjorde tillsammans en enda större anläggning. Den bestod av sotig mo (lager 1) med spridda brända ben (fynd 129) och några enstaka kolbitar (bortkastade). I gropens nordnordöstra del fanns en ca 0,1 m stor keramikkoncentration (fynd 129). Mellan krukskärvorna fanns sotig mo med brända ben (fynd 129). De understa krukskärvorna låg ner på den underliggande ljusa grusiga sanden (lager 3). Ingen stenkonstruktion fanns omkring anläggningen.

FYNDTABELL

Fynd nr	Keramik	Brända ben	Benbestämning
	gr	gr	
438-439 129	62	18	Människa?

ANLÄGGNING 11, LITEN OVAL MÖRKFÄRGNING (fig 10,25).

Mörkfärgning, oval, 0,45 x 0,2 m stor (NV-S0) med något oregelbunden botten, upp till 0,05 m djup. Ytan låg ca 0,2 m djupt under markytan. Den bestod av svagt sotig mo (lager 1), som fläckvis var svart och klart sotig. I sydöstra kanten fanns i ytan en rund 0,15 m stor svart sotfläck med kolbitar (fynd 135). Denna sotfläck var endast ett par cm tjock. Berget började 5-10 cm under anläggningens botten.

:440 Fynd 135: kol 1 gr.

ANLÄGGNING 12, LITEN RUND MÖRKFÄRGNING (fig 10).

Mörkfärgning, rund, 0,4 m i diameter och 0,1 m djup med något oregelbunden botten. Ytan låg 0,2 m djupt under markytan. Den bestod av svagt sotig mo (lager 1) med 3-4 st 0,05-0,1 m stora stenar. Den låg i ljus grusig sand, som här var ganska stenig. I mörkfärgningen låg några spridda fynd.

FYNDTABELL

Fynd nr	Brända ben	kol	Flinta		Övrigt			Benbestämning
	gr	gr	st	gr	art	st	gr	
130	<1	<1	1	1	Slagg		3	Obestämbart.

:441-444

ANLÄGGNING 13, LITEN OVAL MÖRKFÄRGNING (möjligen stolphål? fig 10,19).

Mörkfärgning, oval, 0,4 x 0,3 m stor (NN0-SSV) och 0,05 m djup med plan botten. Ytan låg ca 0,2 m djupt under markytan. Den bestod av sotig mo (lager 1) med några små brända ben (fynd 133). I nordnordöstra delen fort-atte mörkfärgningen djupare ner i en något oval 0,17 x 0,12 m stor (NN0-SSV) nergrävning med mestadels rundad botten, som låg ner på berget 0,12 m djupare än den övriga mörkfärgningens botten. Den bestod av sotig mo (lager 1) med ett bränt ben (fynd 134).

Anläggning 13 låg kant i kant med anläggning 10 och möjligen utgjorde de tillsammans en enda större anläggning.

FYNDTABELL

Fynd nr	Brända ben	Benbestämning
	gr	
133	<1	Obestämbart.
134	<1	

:445

:446

ANLÄGGNING 14, LITEN RUND MÖRKFÄRGNING (fig 10).

Mörkfärgning, rund, 0,2 m i diameter och 0,05 m djup med rundad botten. Ytan låg ca 0,2 m djupt under markytan. Den bestod av något sotig mo (lager 1) med några enstaka kolbitar (bortkastade) samt ett bränt ben (fynd 131). Den låg i ljus grusig sand.

:447 Fynd 131: brända ben 1 gr

Benbestämning: obestämbart.

ANLÄGGNING 15, LITEN OVAL MÖRKFÄRGNING (fig 10).

Mörkfärgning, något oregelbundet oval, 0,35 x 0,2 m stor (N0-SV) och 0,05-0,1 m djup med oregelbunden botten. Ytan låg ca 0,2 m djupt under markytan. Den bestod av sotig mo (lager 1) med en 0,07 m stor sten i ytan i nordöstra delen. I mörkfärgningen låg spridda enstaka kolbitar (bortkastade) samt ett flintavslag (fynd 132). Anläggningen låg i ljus grusig sand.

:448 Fynd 132: avslag av flinta 1 st 5 gr.

ANLÄGGNING 16, STOR STENPACKAD MÖRKFÄRGNING (fig 10,26).

Mörkfärgning, endast delvis framtagna och utgrävd. Den framtagna ytan var 1,2 x 0,7 m stor (NNV-SS0). Den fortsatte mot väster utanför grävningsgränsen. Den var 0,4 m djup med rundad botten.

Den bestod av sotig mo (lager 1) med relativt tätt liggande 0,2-0,4 m stora rundade stenar. En del stora stenar låg även naturligt i den omgivande ljusa grusiga sanden. Några av stenarna stack upp i torven. En del fynd (fynd 139) låg spridda i hela mörkfärgningen.

FYNDTABELL

Fynd nr	Keramik	Bränd lera	Brända ben	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap			Benbestämning
	gr	gr	gr	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	
449-455 139	1	<1	<1	6	5	33	5	268	Avslag m retusch	1	7	Obestämbart.

ANLÄGGNING 17, LITEN RUND MÖRKFÄRGNING (fig 10).

Mörkfärgning, rund, 0,3 m i diameter och 0,1 m djup med rundad botten. Ytan låg 0,2 m djupt under markytan. Den bestod av svagt sotig mo (lager 1) med enstaka kolbitar (bortkastade) och en liten krukskurva (fynd 138). Anläggningen låg i ljus grusig sand (lager 3).

:456 Fynd 138: keramik 3 gr.

ANLÄGGNING 18, LITEN RUND MÖRKFÄRGNING (fig 10).

Mörkfärgning, rund, 0,2 m i diameter och 0,05 m djup med rundad botten. Den låg omedelbart utanför eller i utkanten av anläggning 2 med ytan 0,2 m djupt under markytan. Den bestod av sotig mo (lager 1) och låg i ljus grusig sand (lager 3).

Inga fynd.

ANLÄGGNING 19, LITEN RUND MÖRKFÄRGNING (fig 10).

Mörkfärgning, rund, 0,2 m i diameter och 0,05 m djup med rundad botten. Den låg omedelbart utanför eller i utkanten av anläggning 2 med ytan 0,2 m djupt under markytan. Den låg i ljus grusig sand (lager 3) och bestod av sotig mo (lager 1).

Inga fynd.

ANLÄGGNING 20, STOR STENPACKAD MÖRKFÄRGNING EVENTUELLT MED 3 STOLPHÅL (fig 15, 27, 44, 46).

Mörkfärgning, endast delvis framtagna och utgrävd. Den framtagna ytan var 1,7 x 1,2 m stor (ON0-VSV). Den fortsatte mot öster utanför den undersökta ytan. Anläggningens begränsning uppåt var oklar. I nivån 0,3 m djupt under markytan framträdde den klart mot den omgivande ljusa grusiga sanden. Denna yta har inritat på planen. Anläggningen bestod av sotig mo (lager 1), som i nivån 0,3 m djupt under markytan innehöll tätt packade 0,2-0,4 m stora stenar. Även högre upp fanns en del stenar. Anläggningens botten låg i allmänhet 0,3-0,4 m djupt under markytan, men på 3 ställen gick mörkfärgningen djupare ner. Dessa 3 djupare nergrävningar (A-C) framträdde tydligt ca 0,4 m djupt under markytan. De var något oregelbundna 0,4-0,5 m stora med botten ca 0,6 m djupt under markytan. De bestod av sotig mo och låg i ljus grusig sand. De har tolkats som eventuella stolphål.

Hela mörkfärgningen innehöll ganska mycket brända ben. En del av benen från anläggningens övre del ingår troligen i de från hela ruta 1 och 2 hopsamlade fynden (fynd 58-59, 153-154). Klart till anläggning 20 hör fynd 173-175. Fynden utgörs i huvudsak av brända ben, varav de flesta låg inne i hörnet ovanpå nergrävning B och C, ca 0,25-0,4 m djupt under markytan, ej ner i B och C (fynd 174). Ända ner i botten på A samt strax ovanpå den djupa nergrävningen låg spridda brända ben samt några kolbitar, ca 0,25-0,6 m djupt under markytan (fynd 173). I hela mörkfärgningen hopsamlades några få flintbitar (fynd 175).

FYNDTABELL

Fynd nr	Bränd lera	Brända ben	Kol	Flinta övrig		Benbestämning
	gr	gr	gr	st	gr	
:457-458 173		2	<1			Får/get, svin, nötboskap.
:459-460 174	1	10				
:461 175				2	110	
Summa:	1	12	1	2	110	

ANLÄGGNING 21, STOLPHÅL (fig 15,22).

Mörkfärgning, endast delvis framtagen och utgrävd. Den fortsatte mot väster utanför grävningsgränsen och var troligen rund. Den framträdde 0,15-0,2 m djupt under markytan och var där 1 m i diameter. Neråt smalnade den av till en 0,35 m stor rund fördjupning med raka väggar och närmast flat botten, som låg 0,55 m djupt under markytan. Den bestod av sotig mo (lager 1), som var mycket mörk men saknade synliga kolbitar. Ganska många stenar, 0,1-0,3 m stora låg både i den stora gropen och ner i den djupare nergrävningen. Spridda i hela mörkfärgningen, även ner i den djupa delen, låg ganska mycket brända ben samt några få bitar flinta och bränd lera (fynd 160).

FYNDTABELL

Fynd nr	Bränd lera	Brända ben	Flinta övrig		Benbestämning
	gr	gr	st	gr	
:462-464 160	2	19	2	6	Svin.

ANLÄGGNING 22, STOLPHÅL? (fig 15,23).

Mörkfärgning, rund, 0,3 m i diameter och 0,2 m djup med spetsig botten, som låg 0,4 m djupt under markytan. Den bestod av sotig mo (lager 1) och innehöll tre 0,1-0,2 m stora stenar samt några få brända ben och en flintbit (fynd 156).

FYNDTABELL

Fynd nr	Brända ben	Flinta övrig		Benbestämning
	gr	st	gr	
:465-466 156	<1	1	<1	Obestämbart.

ANLÄGGNING 23, LITEN RUND MÖRKFÄRGNING (fig 15).

Mörkfärgning, rund, 0,2 m i diameter och 0,1 m djup med rundad botten, som låg 0,3 m djupt under markytan. Den bestod av sotig mo (lager 1) med några få upp till 0,1 m stora stenar samt brända ben (fynd 157). Anläggningen låg i ljus grusig sand (lager 3).

:467 Fynd 157: brända ben <1 gr.

Benbestämning: obestämbart.

ANLÄGGNING 24, STOLPHÅL? (fig 15,24).

Mörkfärgning, rund, 0,3 m i diameter och 0,25 m djup med rundad botten, som låg 0,45 m djupt under markytan. Den bestod av sotig mo (lager 1) och innehöll en del sten upp till 0,2 m stora samt någon enstaka kolbit (bortkastad), brända ben och en flintbit (fynd 158).

FYNDTABELL

Fynd nr	Brända ben	Flinta övrig		Benbestämning
	gr	st	gr	
:468-469 158	<1	1	1	Obestämbart.

ANLÄGGNING 25, LITEN RUND MÖRKFÄRGNING (fig 15).

Mörkfärgning, rund, 0,2 m i diameter och 0,1 m djup med närmast flat botten, som låg 0,3 m djupt under markytan. Den bestod av sotig mo (lager 1) med brända ben och flinta (fynd 159).

FYNDTABELL

Fynd nr	Brända ben	Flinta övrig		Benbestämning
	gr	st	gr	
:470-471 159	<1	3	3	Obestämbart.

ANLÄGGNING 26, NERGRÄVNING INTILL STORT BLOCK (fig 15,28,29,44,45).

Stenblock, i stort sett runt, 1,15 m stort och minst 0,9 m högt, liggande naturligt i den ljusa grusiga sanden. Blocket stack upp ca 0,4 m över markytan. Intill blocket fanns en nergrävning i söder och öster, men ej i nordost. Området norr och väster om blocket låg utanför grävningskanten och undersöktes inte. Nergrävningen sträckte sig ca 0,5 m ut från blocket. I ytterkanten var den endast ca 0,1 m djup men sluttade neråt in mot och delvis in under blockets kanter. Nergrävningen gick som djupast ner till 0,55 m under markytan. Den bestod av sotig mo (lager 1) och var fylld med skörbrända nu 0,1-0,2 m stora rundade och skarpkantade stenar. Stenarna kan ursprungligen ha varit större. De låg tätt packade i hela nergrävningen utom i den övre inre delen, där det i ytan fanns ett närmast stentomt 0,1-0,2 m brett band närmast blocket (fig 45). Spridda i nergrävningen, även ner i den djupa delen, låg keramik, brända ben och kol (fynd 163).

FYNDTABELL

Fynd nr	Keramik	Brända ben	Kol	Benbestämning
	gr	gr	gr	
72-474 163	30	1	<1	Obestämbart.

ANLÄGGNING 27, HÄRD (fig 15,28,44,45).

Mörkfärgning, endast delvis framtagna och utgrävd. Den fortsatte mot öster utanför grävningsgränsen. Den var troligen rund, ca 0,9 m i diameter och 0,3 m djup med rundad botten, som låg 0,5 m djupt under markytan. Den bestod av mycket sotig kolbemängd mo (lager 4) med relativt tätt liggande starkt skörbrända nu i allmänhet 0,1-0,2 m stora stenar. En del stenar var upp till 0,3 m stora och flera kan ursprungligen ha varit större. I kanten och delvis under härden låg några större stenar naturligt i den omgivande ljusa grusiga sanden. I härdens yta, på gränsen mellan lager 1 och 4 låg spridda brända ben och några bitar bränd lera (fynd 65). I hela härden låg ganska mycket kolbitar och några flintbitar (fynd 165).

FYNDTABELL

Fynd nr	Bränd lera	Brända ben	Kol	Flinta övrig		Flinta redskap			Benbestämning
	gr	gr	gr	st	gr	art	st	gr	
475-476 165	4	<1 1	31	9	209	Knuta	1	43	Obest Människa

C¹⁴-datering: 1025[±] 100 BP = 925 e Kr.

ANLÄGGNING 28, RELATIVT LITEN OVAL MÖRKFÄRGNING (fig 15,28).

Mörkfärgning, endast delvis framtagna och utgrävd. Den fortsatte mot väster utanför grävningsgränsen. Den framtagna ytan var 1 x 0,65 m stor (Ö-V). Begränsningen uppåt var oklar. Botten var rundad och låg 0,3 m djupt under markytan. Den bestod av sotig mo (lager 1) med några spridda fynd (fynd 168).

FYNDTABELL

Fynd nr	Keramik	Flinta övrig	
	gr	st	gr
481-482 168	1	4	6

ANLÄGGNING 29, RELATIVT LITEN RUND MÖRKFÄRGNING (fig 15,30,46).

Mörkfärgning, endast delvis framtagna och utgrävd. Den fortsatte mot norr utanför grävningsgränsen. Den var troligen rund, 0,5-0,6 m i diameter. Begränsningen uppåt var oklar. Botten var närmast flat och låg 0,35 m djupt under markytan. Den bestod av svagt sotig mo (lager 1) med en del i allmänhet 0,1-0,15 m stora rundade stenar, främst i kanten. Den innehöll några

spridda brända ben (fynd 169). Till denna anläggning hör eventuellt också en del av fynden, som hopsamlats från hela ruta 1 (fynd 58,153).

:483 Fynd 169: brända ben 1 gr.
Benbestämning: obestämbart.

ANLÄGGNING 30, GRAV (urnebrandgrav, fig 15,20,44,47).

Mörkfärgning, troligen rund, ca 0,5-0,6 m i diameter och 0,2 m djup med närmast rundad botten. Gropens östligaste del, belägen utanför schaktkanten, undersöktes ej. Gropen bestod av sotig mo med spridda brända ben (fynd 170) i hela gropen. Ungefär i gropens mitt stod ett sönderfallet lerkärl (fynd 170) ca 15 x 20 cm stort. Lerkärllet var helt fyllt med endast brända ben (fynd 170). Ingen jord fanns i krukans botten. Krukans botten stod direkt på ljus grusig mo (lager 7) 0,35 m djupt under markytan. Benkoncentrationen i krukans låg 0,25-0,35 m djupt under markytan. De spridda benen i hela gropen låg 0,2-0,4 m djupt under markytan. En del av de brända benen i schakt VI, ruta 8 kan tillhöra denna anläggning.

Ett par ca 0,2 m stora stenar låg i gropens kanter. De var troligen avsiktligt ditlagda, men bildade inte någon stenpackning. I gropens östra del, omedelbart öster om lerkärllet, låg en 0,5 m stor och 0,3 m hög klumpsten. Den låg direkt ner på den sotiga mon, i varje fall i västra delen. Eftersom stenen till stor del låg utanför schaktkanten, flyttades den ej. Det är därför oklart hur det såg ut under stenens östra del. Stenen har troligen ursprungligen lagts direkt på den sotiga gropens östra del bredvid lerkärllet. Den har alltså inte täckt hela gropen. Över stenen fanns endast ett ca 5 cm tjockt torvskikt. En liten del av stenen var troligen ursprungligen synlig över markytan.

FYNDTABELL

Fynd nr	Keramik	Brända ben	Benbestämning	Anm
	gr	gr		
:484-485 170	30	663	Människa, 40-60 år, Obest kön.	Delar av ett trasigt lerkärl.

ANLÄGGNING 31, RELATIVT STOR OREGELBUNDEN MÖRKFÄRGNING (fig 15,31).

Mörkfärgning, endast delvis framtagen och utgrävd. Den fortsatte mot väster utanför grävningens gränsen. Den var troligen oregelbunden. Den framtagna delen var 1,4 x 0,6 m stor. Botten var oregelbunden och låg ner till 0,5 m djupt under markytan. Anläggningen bestod av sotig mo (lager 1) med spridda fynd (fynd 203).

FYNDTABELL

Fynd nr	Bränd lera	Brända ben	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Benbestämning
	gr	gr	gr	st	gr	st	gr	
:486-490 203	12	2	3	5	11	6	103	Obestämbart.

ANLÄGGNING 32 - utgår.

ANLÄGGNING 33, LITEN RUND MÖRKFÄRGNING (fig 15).

Mörkfärgning, rund, 0,4 m i diameter och 0,2 m djup med närmast flat botten. Ytan låg 0,2 m djupt under markytan. Den bestod av sotig mo (lager 1) och låg i grusig mo (lager 7). Anläggningen låg omedelbart intill en 0,8 m stor sten och var omgiven av ett par 0,3-0,5 m stora stenar. Den låg kant i kant med anläggning 26. Den innehöll några spridda fynd (fynd 193).

FYNDTABELL

Fynd nr	Keramik	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap		
	gr	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr
193	5	<1	2	3	11	190	Knuta	1	42

77-495

ANLÄGGNING 34, GRAV (urnebrandgrav, fig 15,21,44,47).

Mörkfärgning, närmast rund 0,65-0,75 m i diameter och 0,15 m djup med rundad botten. Gropen bestod av sotig mo (lager 1) med enstaka kolbitar och spridda brända ben (fynd 204) i hela västra delen (=ungefär väster om profil 1, fig 21). Benen låg 0,25-0,4 m djupt under markytan. Gropens östra del var fyndtom. I gropens mitt fanns en keramikkoncentration inom ett 0,2 m stort område. Koncentrationen var ett par cm tjock och låg direkt ner på ljus stenig grusig sand (lager 6). Keramiken utgjorde rester av ett helt sönderfallet lerkärl. I anslutning till keramikkoncentrationen fanns en del brända ben (fynd 204), men benen låg inte så markerat ihop med keramiken som i anläggning 30. Utanför keramikkoncentrationen fanns spridda krukskärvor (fynd 204), troligen tillhörande samma kärl. En del av de brända benen i schakt VI, ruta 8 kan höra till denna anläggning.

Lerkärllet har troligen krossats, varvid en del krukskärvor pressats utåt gropens kanter, av den 0,5 m stora och 0,3 m höga klumpsten, som låg i gropens östra del och täckte keramikkoncentrationen. Stenen låg direkt ner på keramiken och måste ha lagts dit omedelbart efter det att krukan, troligen fylld med brända ben, ställts ner i gropen. Stenen täckte inte hela gropen. Över stenen fanns ett ca 5 cm tjockt torvskikt. En liten del av stenen var troligen ursprungligen synlig över markytan. I gropens nordöstra kant låg en 0,3 x 0,3 m stor och 0,15 m tjock hälliknande sten omedelbart under den stora klumpstenen.

FYNDTABELL

Fynd nr	Keramik	Brända ben	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap			Benbestämning	Anm
	gr	gr	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr		
204	212	305	17	2	5	1	5	Avsl m ret	1	16	Människa, 14-20 år, man?	Delar av ett trasigt lerkärl.

:496-501

ANLÄGGNING 35, LITEN OVAL MÖRKFÄRGNING (fig 15).

Mörkfärgning, oval, 0,7 x 0,4 m stor (NV-S0) och 0,15 m djup med rundad botten. Ytan låg ca 0,3 m djupt under markytan. Den bestod av sotig mo (lager 1) med några spridda fynd (fynd 205). Den låg i ljus grusig mo (lager 7).

FYNDTABELL

Fynd nr	Brända ben	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Benbestämning
	gr	gr	st	gr	st	gr	
205	2	<1	1	3	3	258	Obest

:502-505

ANLÄGGNING 36, LITEN RUND MÖRKFÄRGNING (fig 15).

Mörkfärgning, rund, 0,4 m i diameter och 0,1 m djup med rundad botten. Ytan låg ca 0,3 m djupt under markytan. Den bestod av sotig mo (lager 1) och låg i ljus grusig mo (lager 7).

Inga fynd.

ANLÄGGNING 37, RELATIVT LITEN RUND MÖRKFÄRGNING (stolphål? fig 15,31).

Mörkfärgning, endast delvis framtagna och utgrävd. Den fortsatte västerut utanför grävningsgränsen. Den var troligen rund, ca 0,8 m i diameter och 0,2 m djup med rundad botten. I nord-

östra kanten fanns en djupare nergrävning, 0,4 x 0,3 m stor (N-S) med närmast flat botten, vilken låg 0,6 m djupt under markytan. Anläggningen bestod av sotig mo (lager 1) med en ca 0,3 m stor kolfläck i södra delen (fig 31). Anläggningen innehöll några spridda fynd (fynd 206) samt några 0,2-0,3 m stora stenar, av vilka en var starkt skörbränd. Mörkfärgningen låg omedelbart intill och delvis in under kanten på en troligen naturligt liggande 0,85 x 0,4 x 0,4 m stor sten (fig 31).

FYNDTABELL

Fynd nr	Keramik	Bränd lera	Kol	Flinta avslag	
	gr	gr	gr	st	gr
206	8	7	2	1	3

: 506-509

FYNDBESKRIVNING

S k ä r v s t e n s h ö g e n 12:113

Fynden i skärvstenshögen utgörs nästan uteslutande av krukskärvor, vilka delvis har kunnat hopsättas till mer eller mindre fragmentariska kärl. Rester av minst ett 20-tal olika kärl låg spridda i högen.

Flera olika käriltyper finns representerade. Här finns bl a ett 10-tal stora rabbade kärl (fynd 1 A, B, D, G, H, K, L, M), ett 10-tal ofta fint glättade skålar (fynd 1 C, I, J, P, Q, R, S), varav en med öra (fynd 1S) samt ett litet slätt kärl (fynd 1E).

En stor del av keramiken är rabbad. I övrigt är den som regel ornerad med undantag av ett par fragmentariska kärl med nagelstryck (fynd 1 F, N) samt enstaka krukskärvor ornerade med inristade linjer (fynd 1 O) respektive ovala intryck (fynd 1T).

På insidan av en del krukskärvor finns förkolnade rester av organiskt material, troligen matrester.

F y n d 1 A (fig 49). Stort tunnformat rabbat kärl med svagt utsvängd hals. Fragmentariskt. Underdelen saknas. Den bevarade delen är 23 cm hög. Mynningsdiameter ca 20 cm. Största diameter, troligen strax ovanför mitten, ca 24 cm. Godstjocklek ca 10 mm. Rabbningen går ända upp till mynningskanten.

F y n d 1 B (fig 48). Stort tunnformat rabbat kärl, fragmentariskt. 29 cm högt. Mynningsdiameter ca 21 cm. Bottendiameter ca 13 cm. Största diametern, ca 23 cm, strax ovanför mitten. Godstjocklek ca 10 mm. Rabbningen, i vilken finns fingeravtryck, går över hela kärlet med undantag av ett ca 1 cm brett slätt parti närmast botten respektive mynningskant. Vid mynningen går dock rabbningen på några ställen ända upp.

F y n d 1 C (fig 55). Glättad skål, fragmentarisk. Drygt halva kärlet bevarat, men hela botten saknas. Höjden ca 10 cm. Mynningsdiameter ca 21 cm. Godstjocklek ca 5 mm. Halsen är svagt insvängd. Övergången mellan hals och buk är relativt skarpt markerad. Hela ytan är glättad.

F y n d 1 D (fig 50). Delar av ett stort rabbat kärl med rundad buk och rest av en knopp, som sitter ca 5 cm nedanför mynningskanten. Rabbningen, som delvis är avflagad, har möjligen gått ända upp till mynningskanten. Den bevarade delen är ca 23 cm hög. Godstjocklek ca 10-15 mm.

F y n d 1 E (fig 62). Litet fragmentariskt kärl, ca 10 cm högt med slät yta och svagt utåtsvängd mynning. Största diametern ca 10 cm strax ovanför mitten. Godstjocklek ca 8 mm.

F y n d 1 F (fig 59). Delar av ett ornerat kärl, troligen ca 17 cm högt eller något mer. Botten är plan och ca 12-13 cm i diameter. Godstjocklek ca 6-8 mm. Kärlet har en yttäckande ornering av nagel- intryck, vilka i allmänhet är horisontella och i huvudsak ordnade i vertikala rader. Närmast under mynningskanten finns ett ca 4 cm brett oornerat parti. Ett liknande ca 2 cm brett oornerat parti finns vid botten.

F y n d 1 G (fig 51). Delar av ett stort rabbat troligen närmast tunnformat kärl med svagt utsvängd hals. Mynningsdiameter ca 20 cm Godstjocklek ca 8 mm. Rabbningen går ända upp till mynningskanten.

F y n d 1 H. Delar av ett stort troligen närmast tunnformat kärl med rabbad, eller möjligen endast avflagad yta. Godstjocklek ca 10 mm. Botten 15-20 mm tjock. Största diameter minst 16 cm.

F y n d 1 I (fig 56). Delar av en mycket fint glättad skål med insvängd hals och relativt skarpt markerad övergång mellan hals och buk. Mynningsdiameter troligen ca 30 cm. Godstjocklek ca 5 mm.

F y n d 1 J. Mindre delar av en eller eventuellt flera glättade skålar. Godstjocklek ca 6 mm.

F y n d 1 K (fig 52). Delar av ett stort troligen närmast tunnformat rabbat kärl med svagt utsvängd hals. Godstjocklek ca 8 mm. Hela ytan är rabbad med undantag av ett ca 1 cm brett slätt parti vid mynningen och troligen ett liknande slätt parti vid botten.

F y n d 1 L (fig 53). Delar av ett stort troligen närmast tunnformat rabbat kärl med svagt utsvängd hals och minst 2 knoppar strax under mynningskanten. Ytan är rabbad ända upp till mynningskanten. Godstjocklek ca 10 mm.

F y n d 1 M (fig 54). Delar av ett stort närmast tunnformat rabbat kärl med svagt utsvängd hals. Godstjocklek ca 10 mm. Rabbningen, som delvis är avflagad, tycks gå ända upp till mynningskanten.

F y n d 1 N (fig 60). Delar av ett kärl ornerat med kraftiga nageltryck. Intrycken, som är vertikala, tycks inte gå ända upp till mynningskanten. Godstjockleken varierar mellan ca 8 mm (på den släta halsen) och ca 14 mm (på den ornerade delen).

F y n d 1 O (fig 61). Fyra små skärvor av ett kärl ornerat med horisontella linjer ända upp till mynningskanten. Godstjocklek ca 8 mm.

F y n d 1 P. En 3 x 4 cm stor krukskärva troligen tillhörande en glättad skål med skarpt markerad övergång mellan buken och den svagt insvängda halsen. Godstjocklek ca 7 mm.

F y n d 1 Q. Del av en glättad skål med relativt skarpt markerad övergång mellan hals och buk. Godstjocklek ca 6-8 mm.

F y n d 1 R (fig 57). Del av en skål med slät, men troligen ej glättad yta och relativt skarpt markerad övergång mellan buken och den svagt insvängda halsen. Godstjocklek ca 6-7 mm.

F y n d 1 S (fig 58). Del av en skål med insvängd hals och rest av ett troligen bandformat öra. Ytan är troligen svagt glättad. Godstjocklek: 6-9 mm.

F y n d 1 T. En liten krukskärva ornerad med troligen ovala intryck. Godstjocklek ca 7 mm.

En hel del krukskärvor kan med större eller mindre grad av säkerhet föras till en del av de ovan beskrivna hopsatta kärlen. (Se

fyndtabell.) Dessutom finns ett mycket stort antal obestämbara små krukskärvor (fynd 1 V) varav en del är rabbade, en del släta. Bland dessa finns bl a ett öra (fynd 1 V), några bottenbitar (fynd 1 V) samt ett 80-tal kantbitar (fynd 1 U).

Bland de övriga fynden i skärvstenshögen finns bl a några klara bergartsavslag. Flintan, som till största delen är slagen, utgörs främst av små avslag.

Av de brända benen har endast några få kunnat bestämmas som djurben.

Fynden närmast utanför skärvstenshögen är av samma typ som i högen och utgörs till största delen av små krukskärvor samt till större delen slagen flinta.

G R A V A R N A

Fynden i gravarna består till största delen av mer eller mindre fragmentariska lerkärl, brända ben samt en del flinta. De ben som kunnat bestämmas har visat sig vara människoben. Inga djurben finns från gravarna. Fynden i de olika gravarna beskrivs nedan var för sig.

12:114/1

De relativt få fynd, som framkom i ytan av den endast delvis undersökta anläggningen, utgörs till största delen av små oornerade upp till 4 x 5 cm stora krukskärvor samt en del till största delen slagen flinta. Ett ovanligt föremål av flinta (fynd 186, fig 63) har tolkats som en pärla eller sländtrissa. Föremålet är runt, ca 3 cm stort och försett med ett dubbelkoniskt hål. Det är osäkert om hålet är naturligt eller avsiktligt gjort.

12:114/2

Lerkärlet (fynd 21, fig 65) som endast delvis kunnat hopsättas har en relativt klart markerad övergång mellan buken och den svagt koniska halsen. Ytan är slät. Godstjockleken varierar mellan ca 5 mm (halsen) och ca 10 mm (buken).

Den övriga keramiken utgörs av enstaka små krukskärvor av olika typ, troligen från ett par olika kärl.

Flintan består till stor del av naturliga klumpar samt frostsprängda stycken (främst fynd 100). Dessutom finns en del fina avslag, varav

några med *retusch* (fynd 120, fig 66) eller *flathuggning* (fynd 73, fig 68, fynd 72, fig 67).

12:114/4

Lerkärlet (fynd F 90, fig 69), som delvis kunnat hopsättas, är troligen minst 15 cm högt. Det har rundad bukprofil med största vidden ovanför mitten. Mynningskanten är utåtböjd. Ytan är glättad. Godstjocklek ca 5 mm.

12:114/8

Lerkärlet (fynd 127, fig 70), som delvis kunnat hopsättas, är starkt deformerat. Det är troligen dåligt bränt med nästan möjligt gods, ca 5 mm tjockt. Underdelen, som är bäst bevarad är 13 cm hög. Botten är plan och ca 10 cm i diameter. Överdelen består nu av tre större hopsatta delar, vilka har passning med varandra, men är så starkt deformerade att de inte kan hopsättas. Hela kärlet bör ha varit minst 20 cm högt. Mynningsdiametern är troligen ca 13-14 cm.

12:114/9

Fynd 128 (fig 71) utgörs av underdelen av ett lerkärl, upp till 14 cm högt. Botten är plan och ca 13 cm i diameter. Godstjocklek ca 6-8 mm.

De övriga gravarna (12:114/10,30,34, fynd 198 i schakt VIII, fynd 201,202 i schakt IX) innehåller förutom brända ben, kol och enstaka flintbitar endast små ofta flagade, upp till 4 cm stora krukskärvor.

B O P L A T S F Y N D E N (utom skärvstenshögen)

Boplatsfynden (främst i schakt VI-XII), med undantag av fynden i skärvstenshögen 12:113, utgörs till största delen av brända ben, en del flinta samt enstaka spridda krukskärvor.

Tre små järnföremål kan möjligen vara recenta. De utgörs av en drygt 2 cm stor nitbricka (schakt VI, fynd 82) samt två obestämbara fragment 3,5 respektive 4 cm stora (schakt VIII, fynd 150 och schakt VI, fynd 87).

Keramikerna utgörs i allmänhet av små oornerade, upp till 5 cm stora, krukskärvor. I schakt VII finns dessutom rester av ett delvis hopsatt litet lerkärl (fynd 143, fig 64). Till samma kärl

hör troligen också några krukskärvor i fynd 144 i samma schakt. Kärlet är minst 9 cm högt, troligen ursprungligen obetydligt högre. Halsen är svagt utsvängd och största vidden, ca 12-13 cm, ligger strax ovanför mitten. Strax under mynningskanten sitter ett nitat öra. Ytan är slät och godstjockleken ca 7-8 mm.

F l i n t a n är till största delen slagen, men redskapen är få. Frostsprängda stycken och naturliga klumpar förekommer.

Bland de b r ä n d a b e n e n dominerar djurbenen. De få mänskoben som förekommer tillhör troligen intilliggande brandgravar. I schakt VI har följande djur kunnat identifieras: hund, får/get, svin, nötboskap, torsk och gädda.

SAMMANFATTNING, TOLKNING OCH DATERING

Undersökningen omfattade delar av ett stort grav- och boplatskomplex från brons- och järnålder.

De äldsta spåren tillhör yngre bronsålder och utgörs av en oregelbunden stensättning med en brandgrav (12:114/2) samt en skärvstenshög (12:113), vilken utgör rest av en boplats.

Till förromersk järnålder kan föras några urnebrandgravar (12:114/4, 8, 9, 10, 30, 34), som troligen ingår i ett större flatmarksgravfält.

Den yngsta anläggningen utgörs av en vikingatida härd (12:114/27). Förutom dessa daterbara anläggningar finns odaterbara gravar (bl a 12:114/1) och boplatsrester (främst i schakt VI) inom området.

B R O N S Å L D E R S B O P L A T S E N

Skärvstenshögen 12:113 var rund, 4 m i diameter och 0,4 m hög och bestod av tätt liggande starkt skörbrända stenar i sotig mo med rester av minst ett 20-tal olika lerkärl.

Närmast runt omkring högen fanns ett svagt sotigt molager med spridda fynd (i schakt A-D), troligen rest av ett kulturlager från den boplats till vilken skärvstenshögen får räknas.

Skärvstenshögen har troligen kastats upp dels på en liten uppstickande bergknalle, dels i svackan mellan några små berg. Stenarna har lagts intill den enda sten som då stack upp över markytan, nämligen den lutande stenen i konstruktion 1. Intill och troligen i skydd av denna sten har man eldat vid något tillfälle långt innan skärvstenen lades

här. Kolfläcken (konstruktion 1) under högen har nämligen C14-daterats till $1560^{\pm} 100/BC$, medan kolet från det sotiga molagret mellan skärvstenarna har daterats till $630^{\pm} 100/BC$.

C14-dateringen av högen stöds av keramikfynden. Liknande stora tunnformade rabbade kärl (t ex fynd 1A, 1B, fig 48-49) och små fina skålar (t ex fynd 1C, fig 55) är typiska för yngre bronsåldersboplatser bl a i Skåne och Danmark ¹⁾. De nagelstryckerornerade kärnen (fynd 1F, 1N, fig 59-60) har nära motsvarigheter i skånska och danska fynd ²⁾. Ornering med dragna linjer (fynd 1 O, fig 61) förekommer också i bronsålder ³⁾.

Skärvstenshögar är en fornlämningsstyp, som är vanligt förekommande i Mälardalen och som där i allmänhet kunnat dateras till bronsålder ⁴⁾. I Västsverige är de betydligt sämre kända. Inom Göteborgsområdet har tidigare endast några få skärvstenshögar undersökts ⁵⁾. Inom ett provgrävningsområde vid Holm i Tuve fanns minst tre sådana högar ⁶⁾ och vid Skogome i Säve har några skärvstenshögar med keramik undersökts ⁷⁾. En av dem har C14-daterats till yngre bronsålder $840^{\pm} 100/BC$.

Innevarande höst (1972) är ett stort boplatsskomplex med ett större antal skärvstenshögar på Bräckeåsen i Lundby under utgrävning ⁸⁾. Några av högarna har tidigare varit föremål för provundersökning och bl a givit fynd av rabbad keramik, vilket tyder på en datering till bronsålder även på denna plats ⁹⁾.

Bland de östsvenska skärvstenshögarna har man tyckt sig kunna urskilja bl a två olika typer med troligen olika tillkomstsätt ¹⁰⁾. I det ena fallet har man eldat direkt på platsen och skärvstenshögen har vuxit upp direkt under en härd. I det andra fallet har man eldat på en plats och slängt upp stenen på en annan plats. Detta senare gäller troligen för den här undersökta anläggningen 12:113. Den får snarast ses som en avskrädeshög, dit man kastat både skärvstenar och trasiga lerkärl. Skärvstenen kan tänkas härröra t ex från härdar eftersom jorden emellan är ganska sotig. En del stenar kan också utgöras av kokstenar - ett resultat av kokning med upphettande stenar.

D e n o r e g e l b u n d n a s t e n s ä t t n i n g e n
f r å n y n g r e b r o n s å l d e r n

Anläggning 12:114/2 utgjordes av en oregelbunden stensättning, be-

stående av ett par mindre oregelbundna stenpackningar. Dessa utfyllde klyftor och svackor i berget och har troligen lagts på detta sätt i syfte att jämna till berget. I samtliga stenpackningar fanns slagen flinta.

I den högst belägna stenpackningen (område B) fanns en gravgömma bestående av ett trasigt lerkärl stående på en häll. Kärlet var fyllt med brända ben från ett barn, mindre än ett år gammalt. Omredelbart intill graven, och i samma nergrävning som denna, fanns en kolfläck, vilken C14-daterats till 670 ± 100 /BC. Denna datering motsäges inte heller av lerkärlet (fynd 21, fig 65) eller flintredskapen (fig 66-68).

I samma klyfta som gravgömmen fanns ett sotigt område med skörbrända stenar ända ner i klyftans botten. Eftersom det naturliga ljusa molagret, som utfyllde klyftans botten i övrigt, saknades här, har vi tolkat det så att det stora blocket intill berget (inritat på plan och profil, fig 10-12) ursprungligen suttit fast vid berget och lossat och eventuellt flyttats något, när stenpackningen lades här. Eventuellt har man eldat nere i klyftan. Kolet har C14-daterats till 580 ± 100 /BC. Denna grav tillhör den typ av oregelbundna stensättningar som är vanligt förekommande i Göteborgstrakten. De daterades ofta till yngre bronsålder - äldsta järnålder, men även yngre dateringar finns ¹¹⁾.

D e f ö r r o m e r s k a b r a n d g r a v a r n a

Sex anläggningar (12:114/4,8,9,10,30,34) utgjordes av brandgravar med brända ben i ett lerkärl nedsatt i en liten grop i marken. Dessa gravar, som låg dels i schakt VI, dels intill anläggning 2, ingår troligen i ett och samma större flatmarksgravfält, vilket troligen sträcker sig över hela det mellanliggande, ej undersökta, området. De två fyndkoncentrationerna med brända ben och krukskärvar i schakt VIII (fynd 198) respektive schakt IX (fynd 202) tillhör troligen liknande brandgravar.

En av dessa brandgravar (anl 8) har C14-daterats till 140 ± 100 /BC. Ingenting motsäger en datering till samma tid även av de övriga urnebrandgravarna.

A n l ä g g n i n g 8 har tolkats som en grav med ett från början starkt deformerat, men ursprungligen möjligen helt lerkärl (fynd 127, fig 70), fyllt med brända ben, nedsatt i en sotgrop med spridda

brända ben och kolbitar i hela gropen. Lerkärlet ställdes troligen ner strax nordost om gropens mitt.

Den starkt deformerade formen har krukans troligen fått på bålet. Vi har tolkat det så att krukans, så nygjord att den ännu ej hunnit torka, har ställts på likbålet. Där har den först blivit klämd och där- efter bränd. De brända benen har sedan lagts i den deformerade krukans.

En annan möjlighet kunde ha varit att en redan bränd kruka genom alltför stark hetta blivit förvriden i en andra bränning, t ex på bålet. Detta kan dock inte vara fallet med detta kärl, eftersom leran i så fall skulle vara sintrad, vilket den inte är ¹²⁾.

Anläggning 9 har tolkats som en grav med en fragmentarisk kruka (fynd 128, fig 71), fylld med brända ben, nedsatt i en grund sotgrop innehållande spridda brända ben. Lerkärlet gick djupare ner än sotgropens botten. Möjligen har ursprungligen brända ben lagts i botten på gropen, men troligen var de understa benen utrasade ur krukans. Denna låg på sidan. Möjligen utgjordes benbehållaren redan från början endast av underdelen av ett kärl. Om detta ursprungligen varit helt, måste överdelen senare helt och hållet ha grävts bort. I annat fall borde ganska mycket krukskärvor ha legat kvar i jorden omkring och strax ovanför anläggningen, vilket inte var fallet.

Anläggning 10 har tolkats som en grav bestående av en grop fylld med sotig mo och spridda brända ben. I gropens ena kant har, möjligen ett helt lerkärl fyllt med brända ben, eller kanske snarare endast en samling krukskärvor och brända ben, placerats.

Den intilliggande mörkfärgningen, anläggning 13 hör eventuellt ihop med graven. Den djupare nergrävningen i anläggning 13 skulle då möjligen kunna tolkas som hålet efter en trästolpe, vilken eventuellt utgjort en ovanjordsmarkering av graven.

De tre gravarna i schakt VI (anl 4,30,34) innehöll alla ett mycket fragmentariskt lerkärl fyllt med brända ben. Av krukorna i anläggning 30 och 34 återstod endast några mycket små och flagade krukskärvor. Troligen har dock ursprungligen hela kärl funnits här men leran har till stor del upplösts. Vid utgrävningen kunde man ana krukornas ungefärliga begränsning tack vare de många små nästan helt upplösta krukskärvorna, som fanns, men ej kunde tagas tillvara.

De två gravarna anläggning 30 och 34 var delvis täckta av stora klumpstenar, vilka troligen ursprungligen varit något synliga ovan markytan (se anläggningsbeskrivningarna ovan).

Den odaterbara, endast delvis undersökta, eventuella gravan anläggning 12:114/1

Anläggning 1 utgjordes av en endast avtorvad och delvis rensad stenpackning, som täckte krönet av en låg bergknalle och troligen också utfyllde omgivande klyftor. Ungefär i mitten och på högsta delen låg ett stort block omgivet av en tät stenpackning, utåt begränsad av en kantkedja. Utanför denna fortsatte stenpackningen ner utefter bergsslutningen. Anläggning 1 är troligen en grav.

De odaterbara boplatzresterna

Området närmast omkring anläggning 1 utgör en boplatz med ett par gravar (12:114/4,30,34, fynd 198 i schakt VIII, fynd 202 och troligen stenpackning med fynd 201 i schakt IX, se ovan). Som boplatzrester får också några av de små anläggningarna intill 12:114/2 räknas. Sammanlagt kan ett 25-tal anläggningar inom de undersökta områdena föras till boplatzen.

Dessa anläggningar utgörs av en härd (anl 27) ett säkert (anl 21) och tre osäkra (anl 22,24,37) stolphål, en stor mörkfärgning med tre osäkra stolphål (anl 20) en samling skörbrända stenar runt ett stort block (anl 26) samt ett 20-tal större och mindre obestämbara mörkfärgningar med eller utan sten (anl 5-7,11,12, eventuellt 13,14-19,23,25,28,29,31,33,35,36).

Det är osäkert om alla dessa anläggningar tillhör samma bosättning. Den enda säkert daterade anläggningen är härden (anl 27), vilken är C14-daterad till vikingatid (925[±] 100/AD). Om samtliga anläggningar skall föras till denna tid är oklart. Platsen har ju med säkerhet varit besökt vid flera skilda tidpunkter, i varje fall under yngre bronsålder och äldre järnålder. Dessa boplatzrester kan ju tänkas höra samman med den bronsåldersboplatz, som skärvestenshögen (12:113) utgör en del av.

Fynden i och omkring dessa boplatslämningar är få och svårdaterade. De domineras av brända djurben. Dessa tyder på att man här ägnat sig åt boskapsskötsel (nötboskap, svin, får/get) och haft hunden som husdjur. Både salt- och insjöfiske (torsk, gädda) har tydligen förekommit.

SUMMARY

The investigation area was situated in Östergärde, Björlanda, in the central part of the island of Hisingen (fig. 1) and in the southern part of a district rich in grave-fields. The site was situated in the southern part of a range of hills running north-south, surrounded by low valleys and plains with clay soil (figs. 1, 32).

The investigation consisted only of a partial excavation of a large agglomeration of graves and settlements from the Bronze and Iron Age.

The oldest structures date back to the Late Bronze Age and consist of a grave (12:114/2) and a cairn of broken stone (12:113) the latter being the remains of a settlement.

The cairn of broken stone (12:113) was round with a diameter of 4 m and a height of 0.4 m. It consisted of closely laid brittle burnt stones. Among the stones were found the remains of at least some twenty fragmentary pottery vessels of different types. They included large barrel-shaped vessels with roughened surfaces (figs. 48-54) and small, smoothly polished bowls (figs. 55-56), all typical of the Late Bronze Age. The cairn of broken stone has been dated by C14 to 630 B.C.

The Bronze Age grave (12:114/2, figs. 10-14, 40-42, 65-68) was an irregular stone-setting consisting of a couple of small irregular stone-packings which filled some clefts in the rock. In the highest situated cleft there was a burial (find 21, figs. 13-14, 42), consisting of a pottery vessel filled with cremated bones and standing on a slab. The bones were those of a child less than a year old. Two charcoal samples (finds 94, 96) have given the dates 580 and 670 B.C. The structure belongs to a type of grave which is common in the Gothenburg area and is

often dated to the Late Bronze Age/Earliest Iron Age.

Six structures (12:114/4, 8, 9, 10, 30, 34, figs. 17-21, 47, 69-71) were graves consisting of a pottery vessel filled with cremated bones and deposited in a small pit. In two instances (12:114/30, 34, figs. 20-21) the pit was partly covered by a large boulder. One of the graves (12:114/8) has been dated by C14 to the Pre-Roman Iron Age (140 B.C.). The other graves are likely to belong to the same period and are probably part of a larger urnfield.

One large structure (12:114/1, figs. 9, 37-39, 63) has been stripped of the turf only. It consisted of a large packing of stones covering a small knob of rock and probably also filling surrounding clefts in the rock. On the summit there was a large boulder surrounded by a close packing of stones delimited by a kerb (figs. 38-39). This structure is probably a grave.

Around this structure (12:114/1) a partial excavation has been carried out of undatable settlement remains (mainly in trench VI, figs. 15-16, 22-31, 44). Here were among other things a hearth, a couple of post-holes and ill-defined dark patches of varying sizes. The hearth (12:114/27) has been dated by C14 to the Viking Age (925 A.D.). It is not clear whether the other structures belong to the same period or are connected with those structures in the area which have been dated to the Late Bronze Age or Pre-Roman Iron Age. The finds consist mainly of animal bones. The following animals have been identified: dog, sheep/goat, pig, cattle, cod and pike.

Stina Andersson

Litt:

- 1) Se bl a Jensen, J. Voldtofte-fundet Aarbøger for nordisk oldkyndighed og historie, 1967. København 1967. Sid 106 ff.
Stjernquist, B. Beiträge zum Studium von bronzezeitlichen Siedlungen. Lund 1969. Sid 54 ff.
Stjernquist, B. Sinris II. Bronze age problems in the light of the Simris excavation. Lund 1961. Sid 28 ff.
- 2) Se t ex Stjernquist, B. 1969 A.a. Sid 60 f. Fig 12.
Örsnäs, M. Borgbjergfundet. Hjemligt og fremmed i et jysk depotfund fra bronzealderens fjerde period. Aarbøger for nordisk oldkyndighed og historie 1958. København 1959. Sid 3 f, 19 ff. Fig 1-2.

- 3) Se t e x Stjernquist, B. 1969 A.a. Sid 61.
- 4) Se b l a Hyenstrand, Å. Skärvstenshögar och bronsåldersmiljöer. Tor 1967/1968. Uppsala 1968. Sid 61 ff.
Rentzhog, S. Om skärvsten och skärvstenshögar. Tor 1965/1966. Uppsala 1967. Sid 61 ff.
- 5) Se avsnittet Hällkisttid och bronsålder i uppsatsen Göteborgs förhistoria förändrad? Fyndmeddelanden 10. Göteborg 1972. Sid 16, 18.
- 6) Andersson, S. 14:46 Holm, Göteborg. Boplatsområde, bronsålder. Fyndrapporter 1972. Göteborg 1972.
- 7) Lundberg, M. Fornlämning nr 18:151 inom Göteborgs stad. Fyndrapporter 1969. Göteborg 1969.
- 8) Undersökningen beräknas bli publicerad i Fyndrapporter 1973.
- 9) Se rapport i GAM:s arkiv.
- 10) Hyenstrand, A.a. Sid 74 samt Rentzhog A.a. Sid 72 ff.
- 11) Cullberg, Kj. Oregelbundna stensättningar i Västra Frölunda. Västergötlands fornminnesförenings tidskrift. 6:e delen. 6:e häftet. Skara 1967.
Cullberg, Kj och C. Göteborgska stensättningsgåtor. Fynd 1964. Göteborg 1964.
Se även avsnittet Hällkisttid och bronsålder i uppsatsen Göteborgs förhistoria förändrad? Fyndmeddelanden 10. Göteborg 1972. Sid 17 f.
- 12) Detta resultat har framkommit genom diskussion med keramikern Gudrun Fernholm, Göteborg, som härmed tackas.

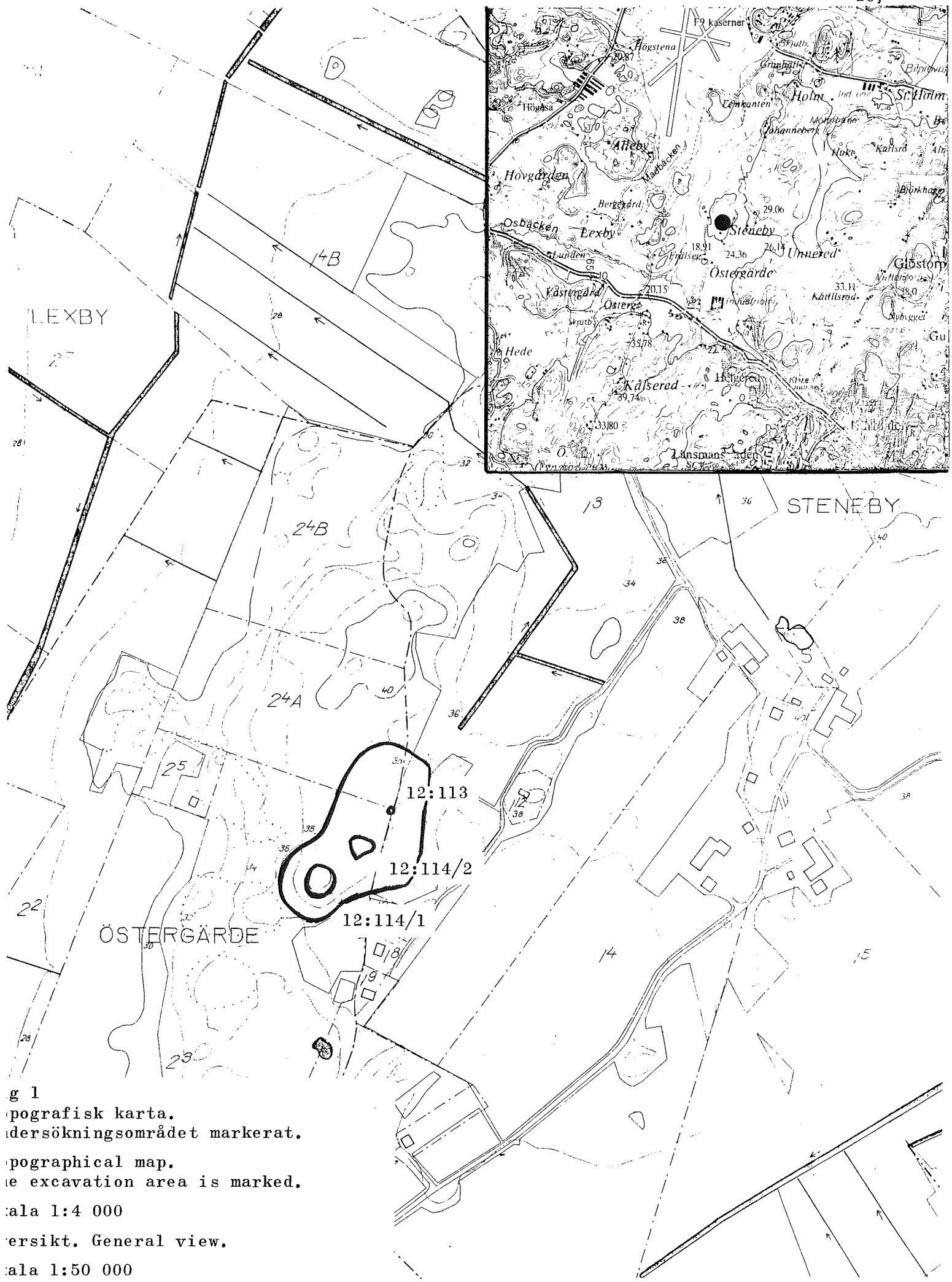
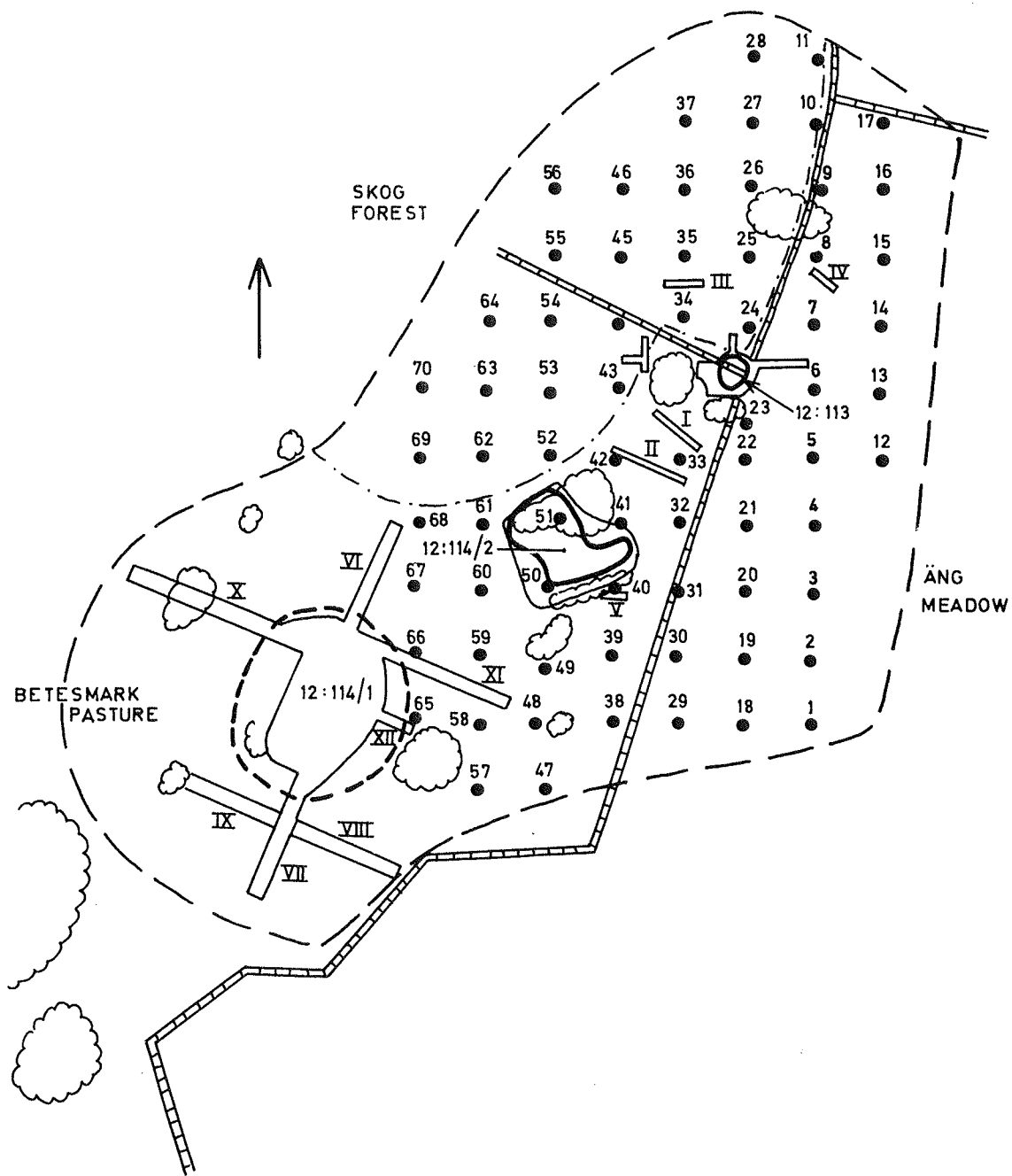

Fig 1
 Topografisk karta.
 Undersökningsområdet markerat.
 Topographical map.
 The excavation area is marked.
 Skala 1:4 000
 Översikt. General view.
 Skala 1:50 000

12:113 OCH 12:114 PLAN

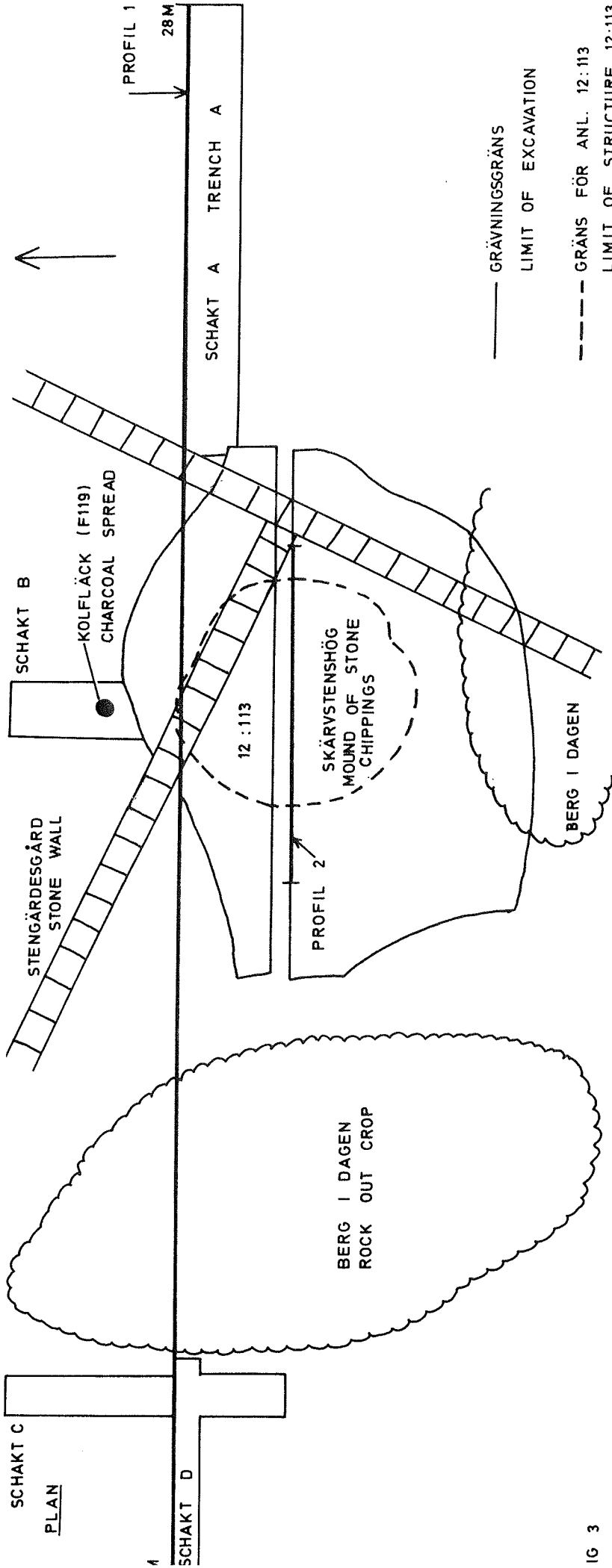

-----	GRÄNS FÖR UNDERSÖKNINGSOMRÅDET	-----	LIMIT OF EXCAVATION AREA
- · - · -	GRÄNS FÖR SKOG	-----	LIMIT OF FOREST
————	GRÄNS FÖR ANLÄGGNING 12:113, 12:114/2	-----	LIMIT OF STRUCTURES 12:113, 12:114/2
-----	UNG. GRÄNS FÖR ANLÄGGNING 12:114/1	-----	APPROX. LIMIT OF STRUCTURE 12:114/1
●	PROVGRÖP	●	TRIAL-PIT
I - XII	SCHAKT	I - XII	TRENCHES

FIG 2

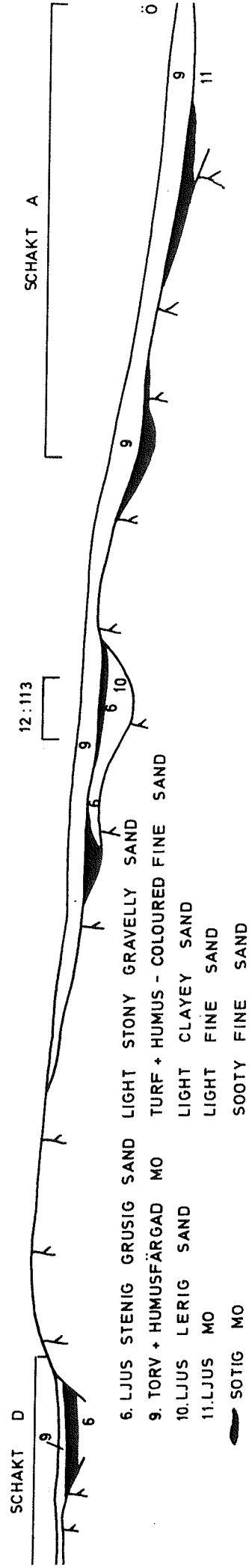
SKALA 1:1000

12:113 MED SCHAKT A-D. 12:113 WITH TRENCHES A-D.

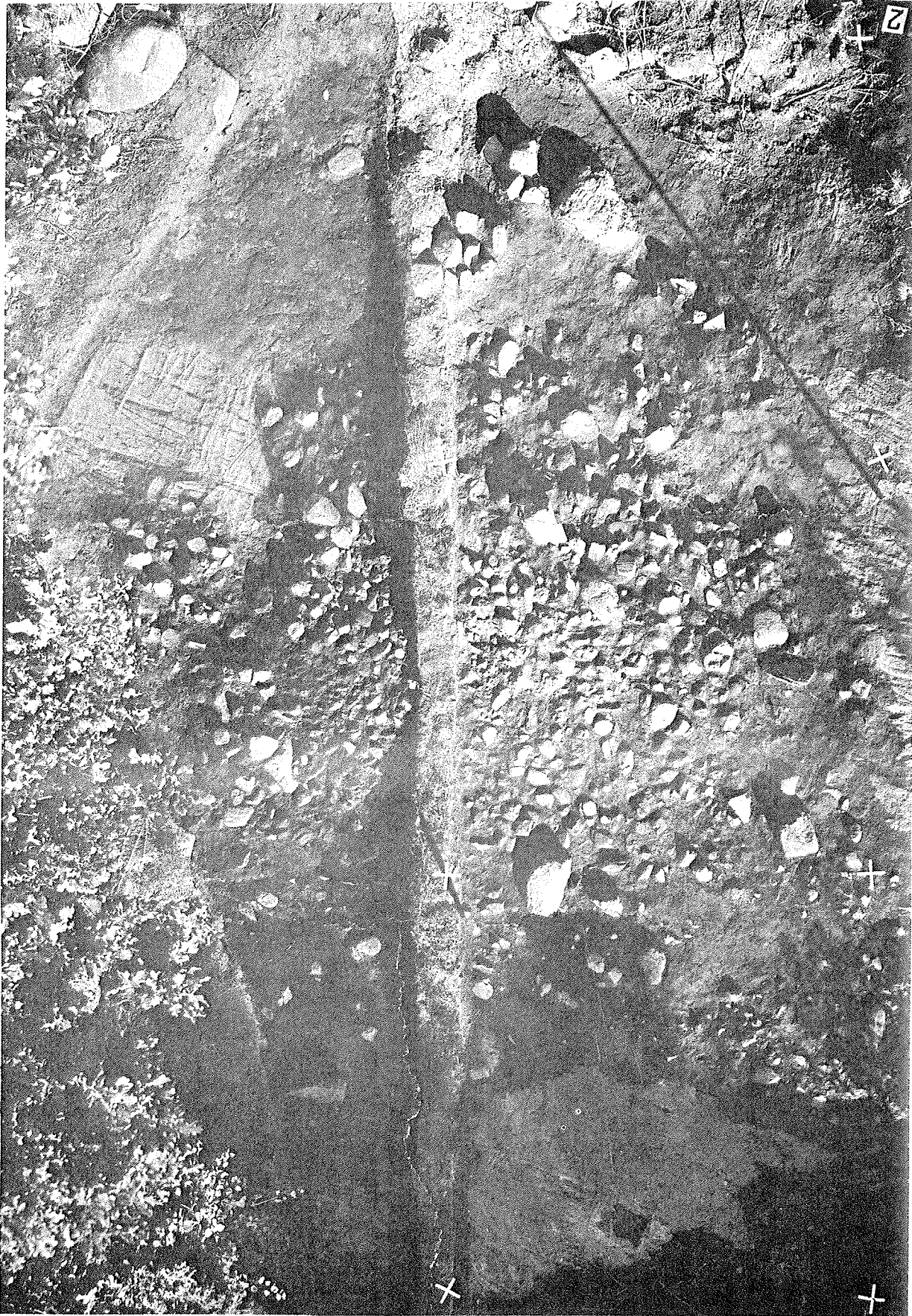
IG 3

ROFIL 1

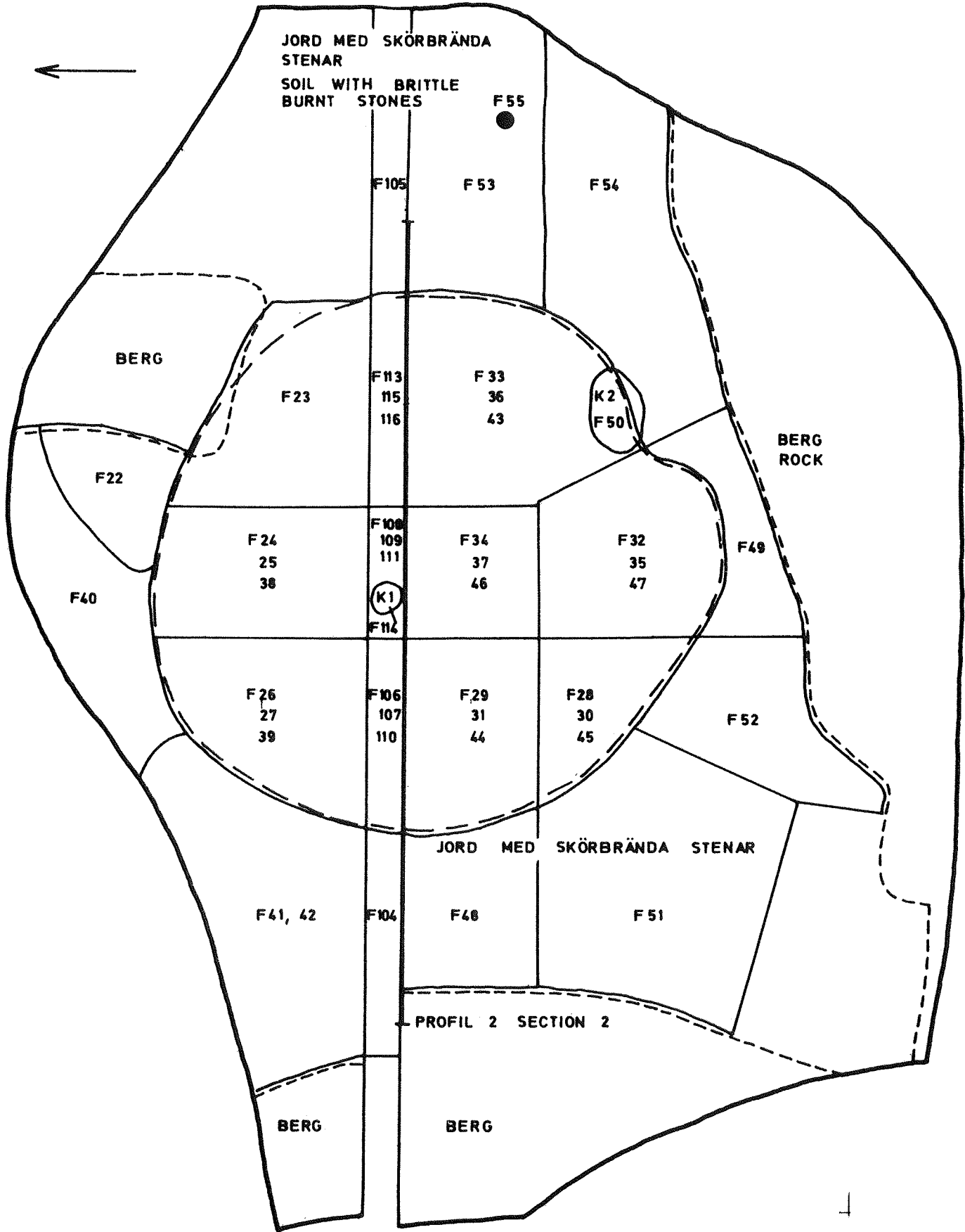

IG 4

IG 3-4

12:113 PLAN SKÄRVSTENSHÖG
MOUND OF STONE CHIPPINGS

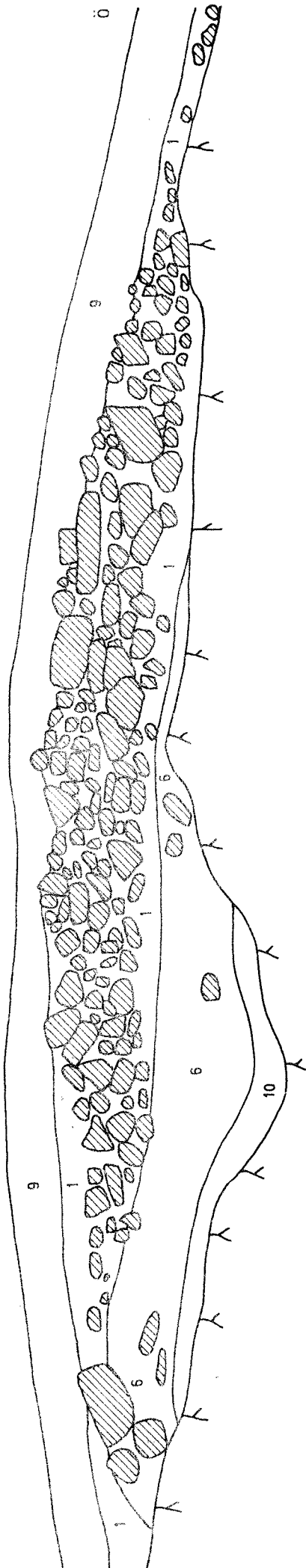

- GRÄVNINGSGRÄNS
- GRÄNS FÖR FYNDOMRÅDE
- - - ANLÄGGNINGSGRÄNS
- K KONSTRUKTION
- EXCAVATION LIMIT
- LIMIT OF FIND AREA
- - - LIMIT OF STRUCTURE
- STRUCTURE

FIG 5

12: 113 PROFIL. 2
 12: 113 SECTION 2

ANL. 12: 113

1. SOTIG MO	SOOTY FINE SAND
6. LJUS STENIG GRUSIG SAND	LIGHT STONY GRAVELLY SAND
9. TORV HUMUSFÄRGAD MO	TURF HUMUS-COLOURED FINE SAND
10. LJUS LERIG SAND	LIGHT CLAYEY SAND

FIG 6

SKALA 1:20

12:113 SCHAKT C OCH D
 12:113 TRENCHES C AND D
 PLAN

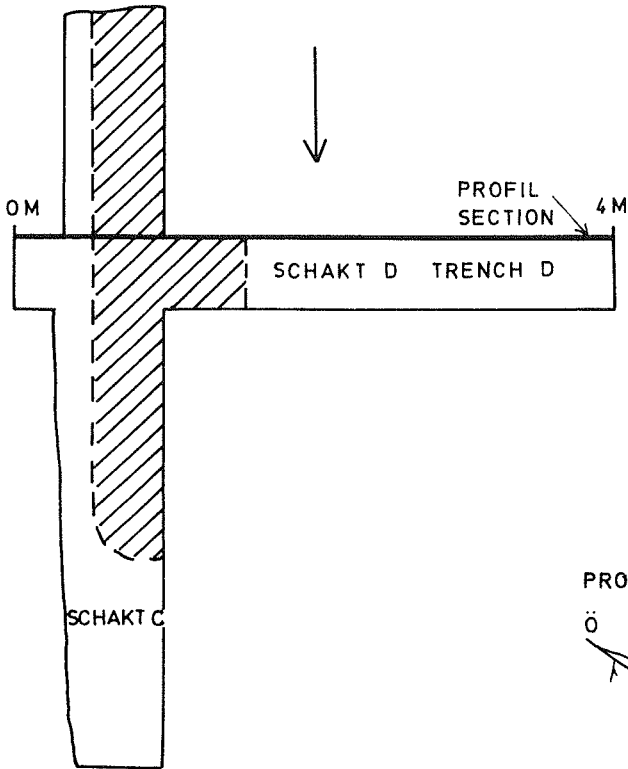
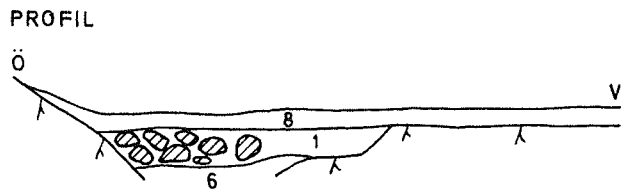

FIG 7

SKALA 1:50

12:113 KONSTRUKTION 1
 12:113 STRUCTURE 1

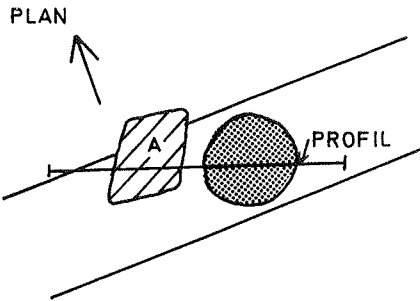
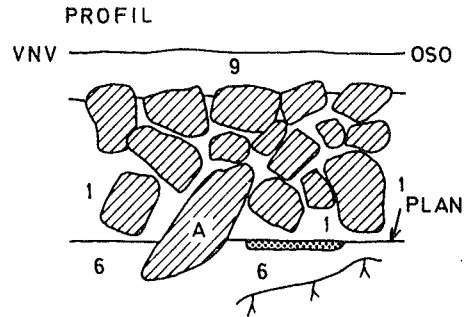

FIG 8

SKALA 1:20

KOLFLÄCK (F 114)

CHARCOAL SPREAD (F 114)

1. SOTIG MO

SOOTY FINE SAND

6. LJUS STENIG GRUSIG SAND

LIGHT STONY GRAVELLY SAND

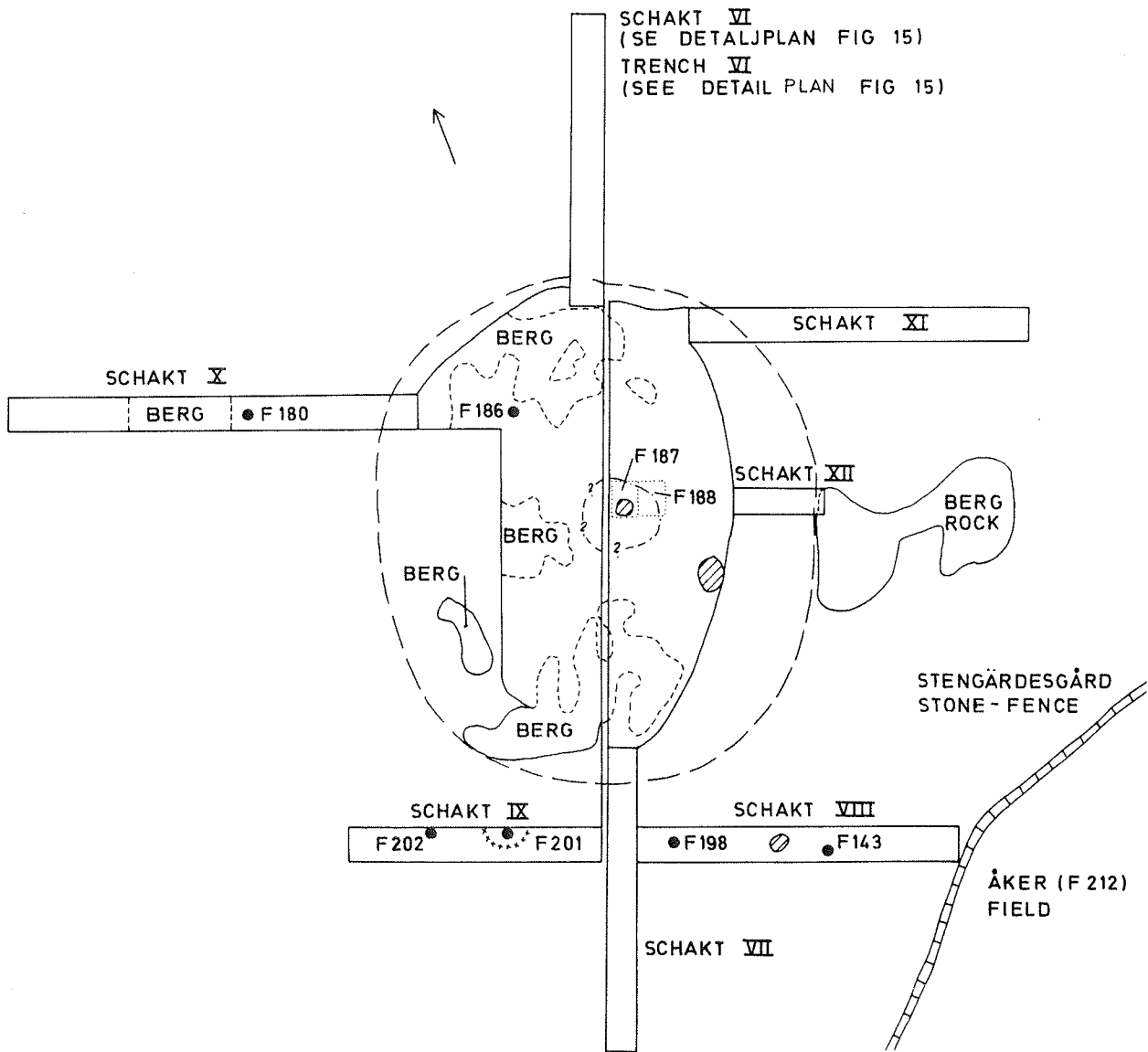
8. TORV

TURF

9. TORV + HUMUSFÄRGAD MO

TURF + HUMUS-COLOURED FINE SAND

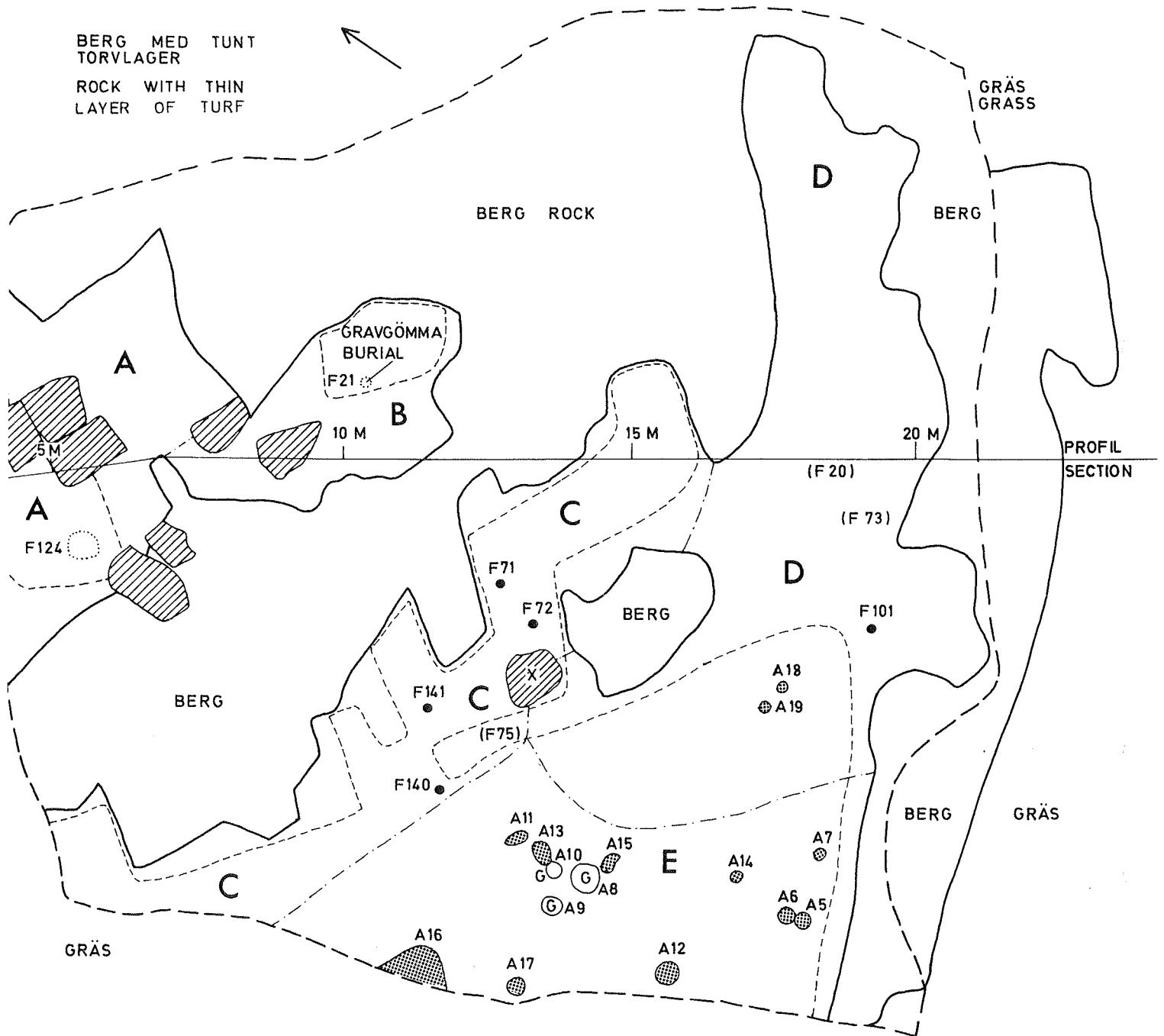
12:114 ANL. 1 SAMT SCHAKT VI-XII
 12:114 STRUCTURE 1 AND TRENCHES VI-XII

-----	OSÄKER GRÄNS FÖR ANL. 1	ILL-DEFINED LIMIT OF STRUCTURE 1
-----	GRÄNS MELLAN STENPACKNING OCH BERG	LINE OF JUNCTION BETWEEN STONE-PACKING AND ROCK
-----	KANTKEDJA	KERB
---?---	FÖRMODAD KANTKEDJA	SUPPOSED KERB
*****	GRÄNS FÖR EVENTUELL STENPACKNING (GRAV?)	LIMIT OF POSSIBLE STONE - PACKING (GRAVE?)
	GRÄNS FÖR DJUPRENSAT OM- RÅDE MED FYND 187 OCH 188	LIMIT OF DEEP CLEARED AREA WITH FINDS 187 OCH 188
●	FYND	FIND

12:114 ANL. 2 (OMRÅDE A-D) SAMT OMRÅDE E
MED ANL. 5-19

12:114 STRUCTURE 2 (AREA A-D) AND AREA E
WITH STRUCTURES 5-19

BERG MED TUNT
TORVLAGER
ROCK WITH THIN
LAYER OF TURF

GRÄS
GRASS

BERG ROCK

BERG

GRAVGÖMMA
BURIAL

PROFIL
SECTION

(F 20)

(F 73)

F101

F71

F72

F141

(F75)

F140

A18

A19

BERG

GRÄS

BERG

E

A11

A13

A10

A15

A8

A9

A14

A7

A6

A5

GRÄS

A16

A17

A12

- GRÄVNINGSGRÄNS
- · - · - GRÄNS MELLAN OMRÅDEN
- - - - GRÄNS FÖR LJUS MO I BOTTEN PÅ KLYFTOR
- A ANLÄGGNING
- G GRAV
- ▨ ÖVRIGA ANLÄGGNINGAR
- FYND
- (F) FYND MED UNG. LÄGE

- LIMIT OF EXCAVATION
- · - · - LIMIT OF AREA
- - - - LIMIT OF LIGHT FINE SAND AT THE BOTTOM OF THE CLEFTS
- A STRUCTURE
- G GRAVE
- ▨ MISCELLANEOUS STRUCTURES
- FIND
- (F) APPROX. FIND - SPOT

FIG 10

12:114. ANLÄGGNING 2. PROFIL 1
 12:114. STRUCTURE 2. SECTION 1

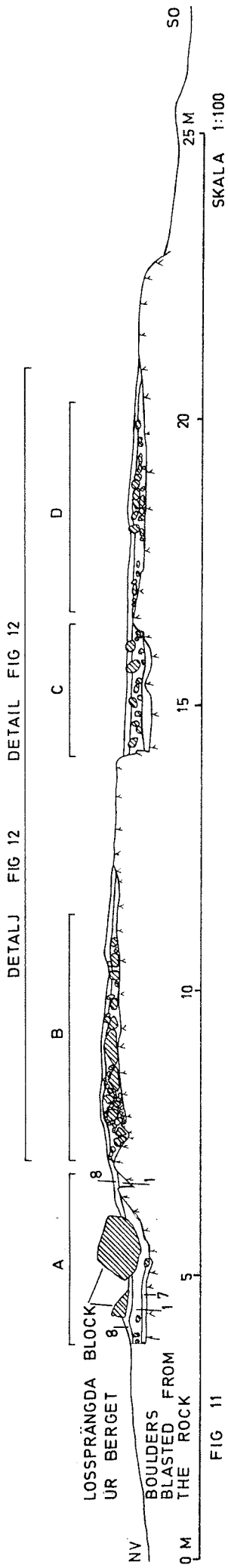

FIG 11

12:114. ANLÄGGNING 2. PROFIL 1. DETALJ
 12:114. STRUCTURE 2. SECTION 1. DETALJ

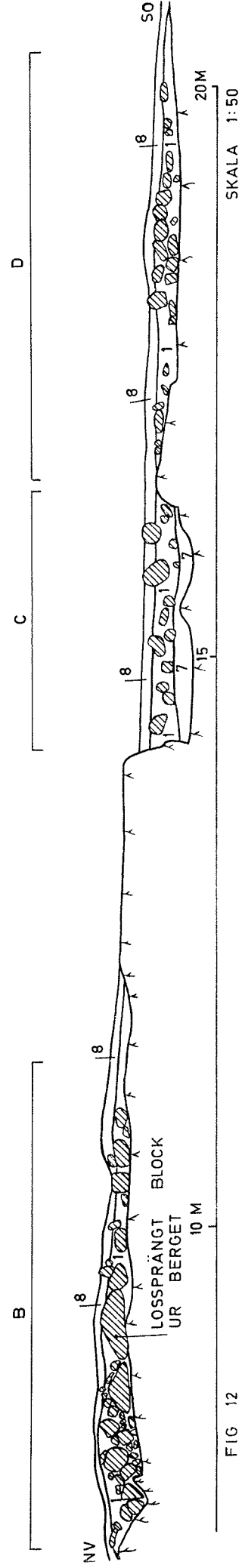
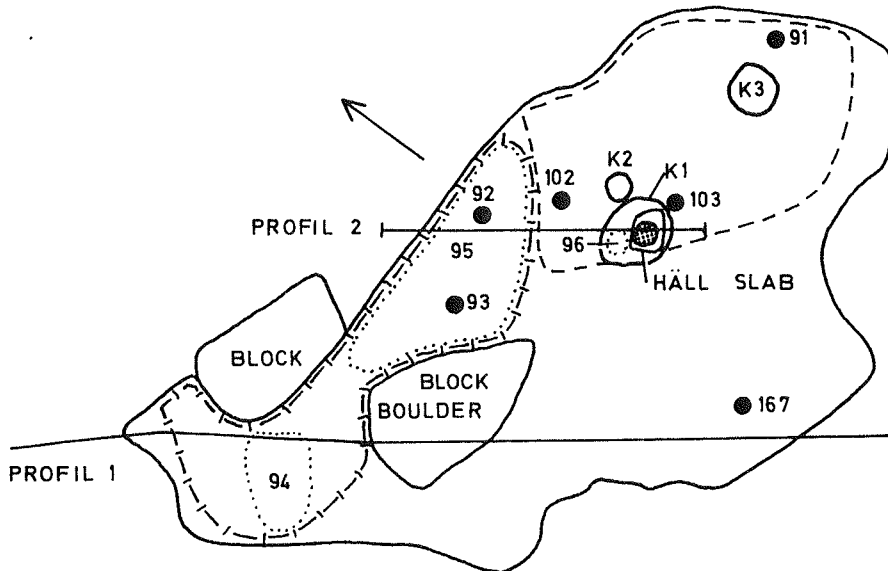

FIG 12

- 1. SOTIG MO
- 7. LJUS GRUSIG MO
- 8. TORV
- SOOTY FINE SAND
- LIGHT GRAVELLY FINE SAND
- TURF

FIG 11-12

12:114. ANLÄGGNING 2. OMRÅDE B.
 12:114. STRUCTURE 2. AREA B.
 PLAN

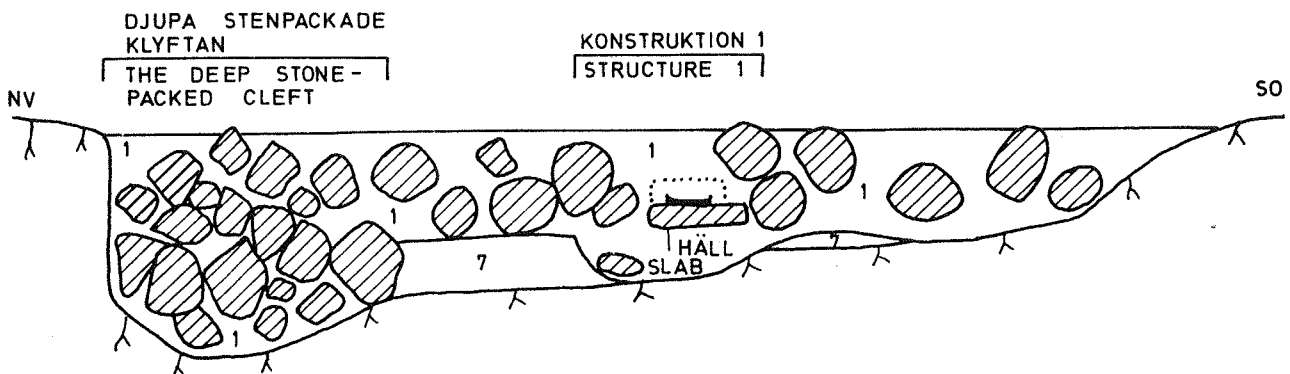

— — —	GRÄNS FÖR DJUP STENPACKAD KLYFTA	LIMIT OF DEEP STONE-PACKED CLEFT
	GRÄNS FÖR LJUS MO I BOTTEN PÅ KLYFTA	LIMIT OF LIGHT FINE SAND AT THE BOTTOM OF THE CLEFT
————	GRÄNS FÖR KONSTRUKTION 1, 2, 3	LIMIT OF STRUCTURE 1, 2, 3
●	LERKÄRL (FYND 21)	POTTERY VESSEL (FIND 21)
●	FYND	FIND
K	KONSTRUKTION	STRUCTURE

FIG 13

SKALA 1:50

PROFIL 2
 SECTION 2

1. SOTIG MO	SOOTY FINE SAND
7. LJUS GRUSIG MO	LIGHT GRAVELLY FINE SAND
	KONCENTRATION AV KRUKSKÄRVOR OCH BRÄNDA BEN (F21)
	CONCENTRATION OF POTSDHERDS AND CREMATED BONES (F21)
—	KRUKBOTTEN (F21)
—	RAISE OF POTTERY VESSEL (F21)

FIG 14

SKALA 1:20

ANLÄGGNINGAR
 STRUCTURES

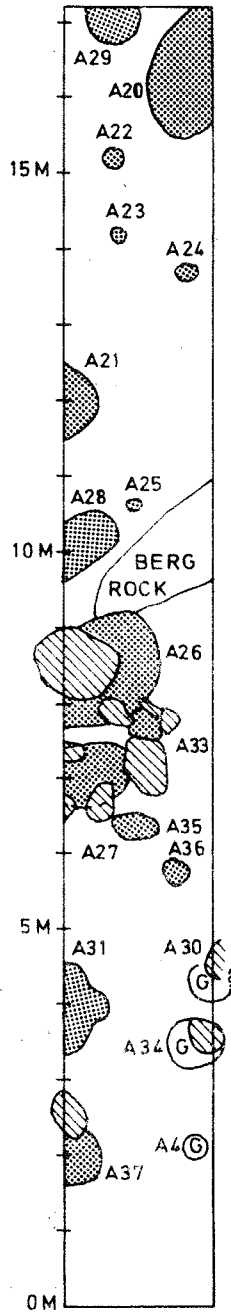

FIG 15

RUTOR OCH FYND
 SQUARES AND FINDS

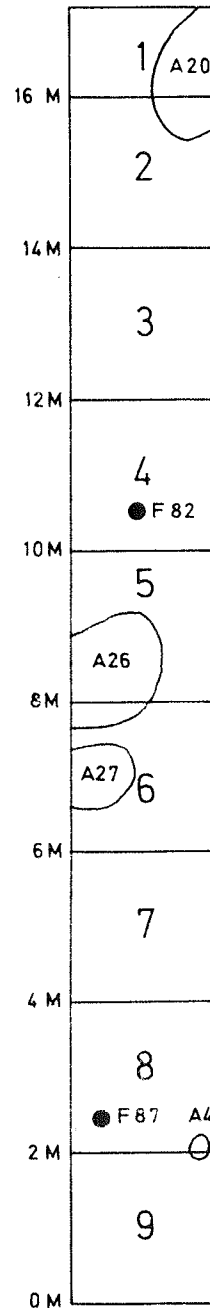

FIG 16

●	FYND	FIND
A	ANLÄGGNING	STRUCTURE
G	GRAV	GRAVE
▨	ÖVRIGA ANLÄGGNINGAR	MISCELLANEOUS STRUCTURES

SKALA 1:100

FIG 15-16

12:114 GRAVAR GRAVES

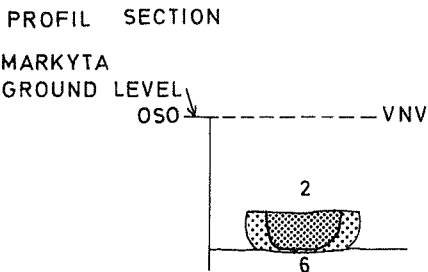
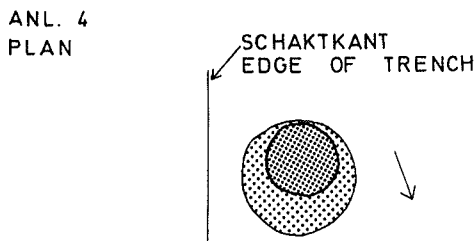

FIG 17

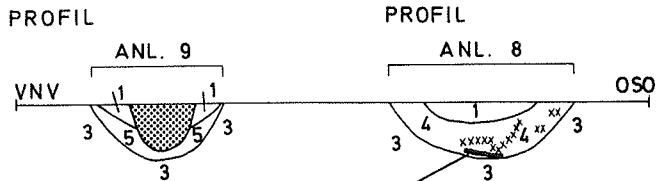
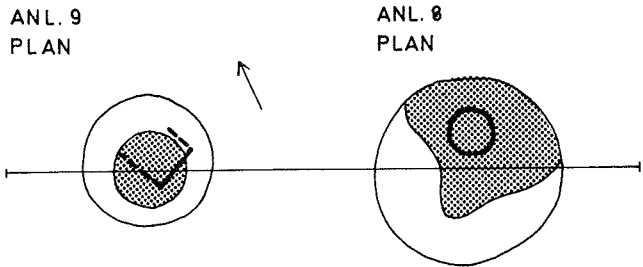

FIG 18

5 CM NORR OM PROFILEN
5 CM NORTH OF THE
SECTION

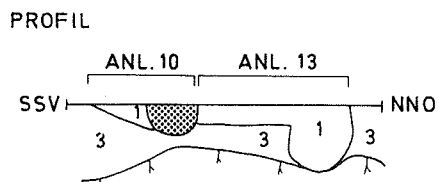
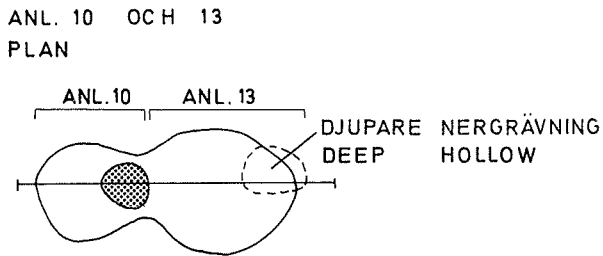

FIG 19

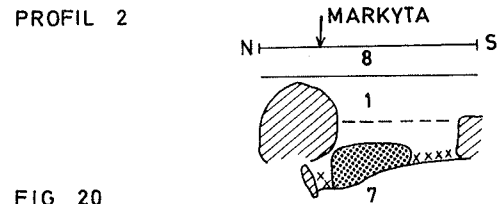
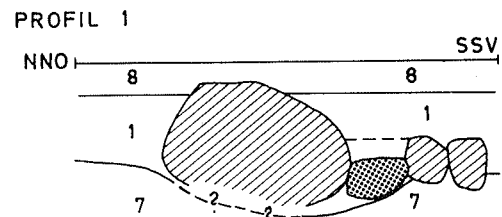
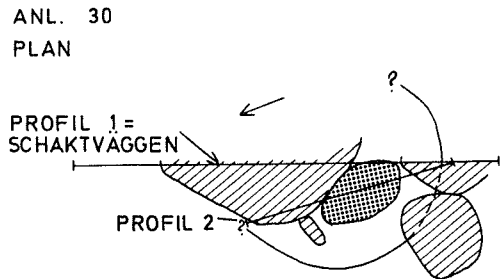
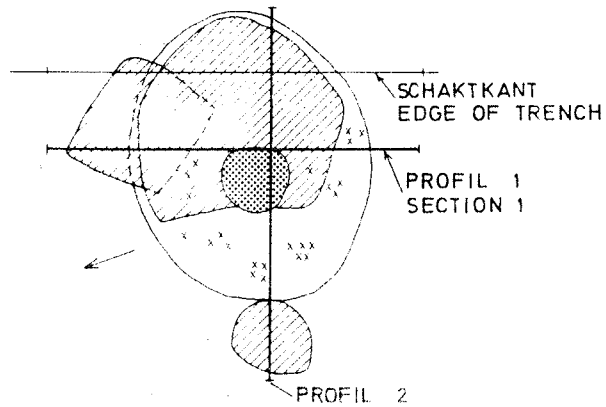

FIG 20

	BENKONCENTRATION	CONCENTRATION OF BONES
	KONCENTRATION AV KRUKSKÄRVOR OCH BRÄNDA BEN	CONCENTRATION OF POT-SHERDS AND CREMATED BONES
xxxx	KRUKSKÄRVOR	POTSHERDS
—	KRUKBOTTEN	BASE OF POTTERY VESSEL
- - -	KÄRLVÄGG	WALL OF VESSEL

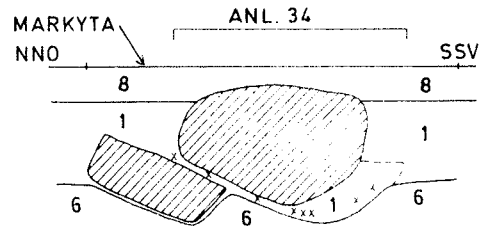
1.	SOTIG MO	SOOTY FINE SAND
3.	LJUS GRUSIG SAND	LIGHT GRAVELLY SAND
4.	STARKT SOTFÄRGAD KOLBEMÄNGD MO	VERY SOOTY FINE SAND MIXED WITH CHAR COAL
5.	SVAGT MÖRKFÄRGAD, EJ SOTIG MO	SLIGHTLY DARK-COLOURED BUT NOT SOOTY FINE SAND
6.	LJUS STENIG GRUSIG SAND	LIGHT STONY GRAVELLY SAND
7.	LJUS GRUSIG MO	LIGHT GRAVELLY FINE SAND
8.	TORV	TURF

ANL. 34
PLAN

	KONCENTRATION AV
KRUJSKÄRVOR OCH
BRANDA BEN	CONCENTRATION OF
POTSHERDS AND
CREMATED BONES
xxx	KRUJSKÄRVOR	POTSHERDS
1.	SOTIG MO	SOOTY FINE SAND
6	LJUS STENIG
GRUSIG SAND	LIGHT STONY
GRAVELLY SAND
8	TORV	TURF

PROFIL 1 SECTION 1

PROFIL 2

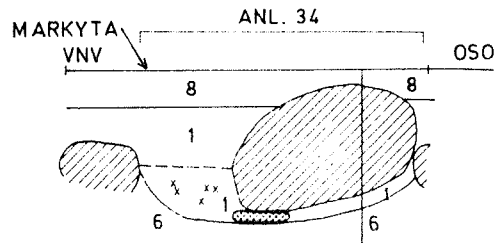
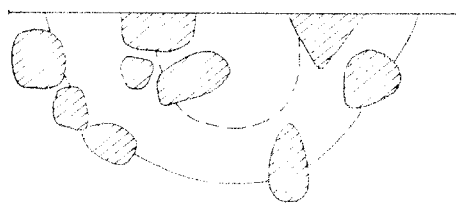

FIG 21

12:114 STOLPHÅL POST-HOLES

ANL. 21
PLAN

PROFIL

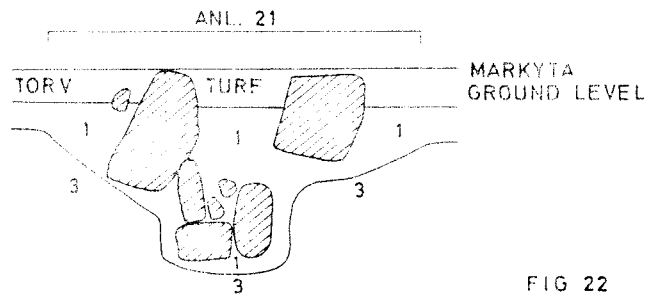

FIG 22

1.	SOTIG MO	SOOTY FINE SAND
3.	LJUS GRUSIG SAND	LIGHT GRAVELLY SAND
---	DJUPARE NERGRÄVNING	DEEPER HOLLOW

SKALA 1:20

ANL. 22
PROFIL

FIG 23

ANL. 24
PROFIL

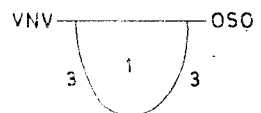
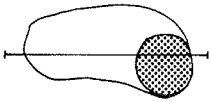

FIG 24

FIG 21-24

ANL. 11
PLAN

PROFIL

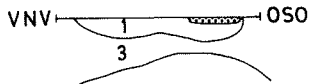
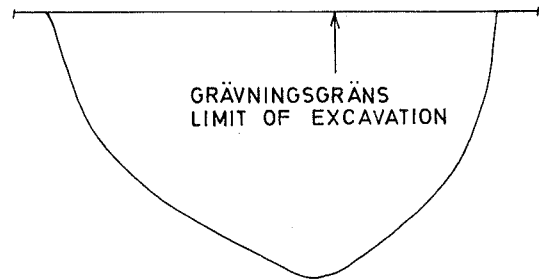

FIG 25

ANL. 16
PLAN

PROFIL

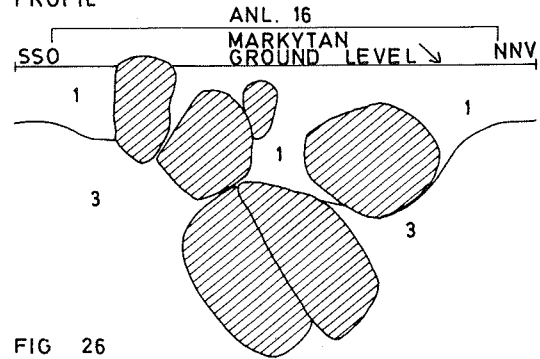
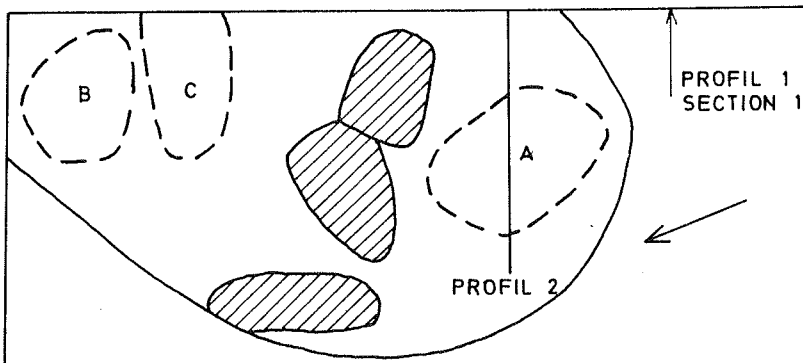

FIG 26

ANL. 20
PLAN

PROFIL 1

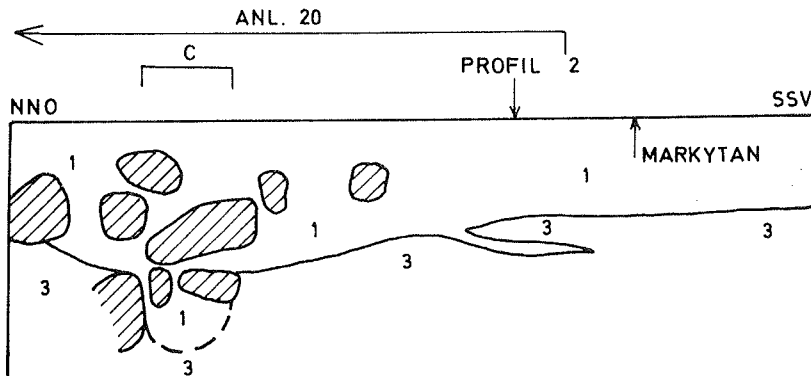
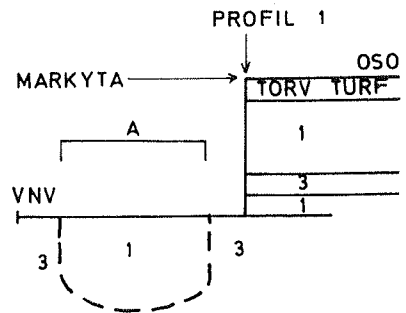

FIG 27

PROFIL 2

- DJUPARE NERGRÄVNING (EV. STOLPHÅL)
- SOTFLÄCK MED KOLBITAR
- 1. SOTIG MO
- 3. LJUS GRUSIG SAND

- DEEP HOLLOW (POSSIBLY POST-HOLES)
- SOOT SPREAD WITH PIECES OF CHARCOAL
- 1. SOOTY FINE SAND
- 3. LIGHT GRAVELLY SAND

12:114 ÖVRIGA ANLÄGGNINGAR
 12:114 MISCELLANEOUS STRUCTURES

ANL. 26, 27, 28
 PROFIL SECTION

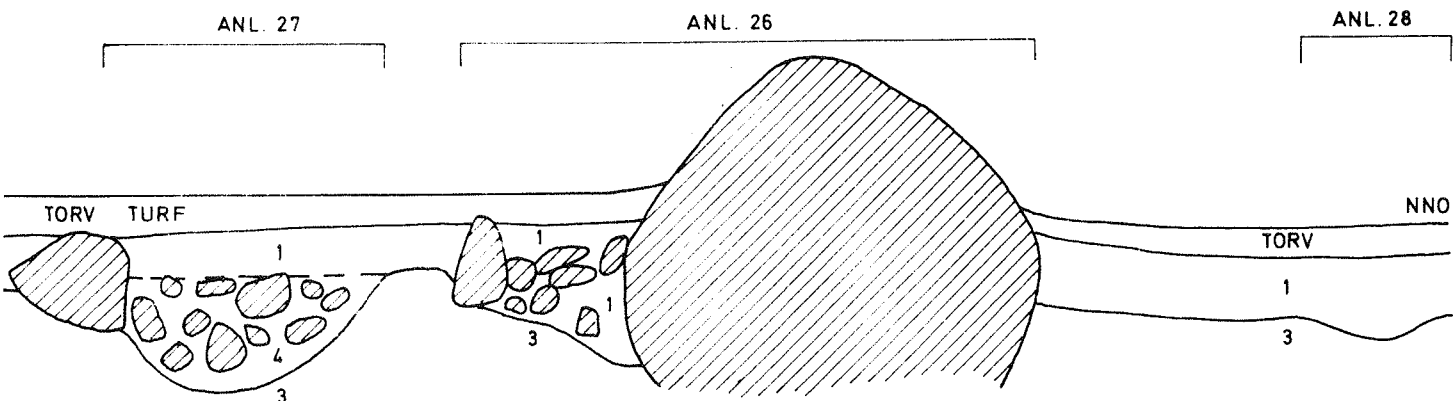

FIG 28

ANL. 26
 PROFIL

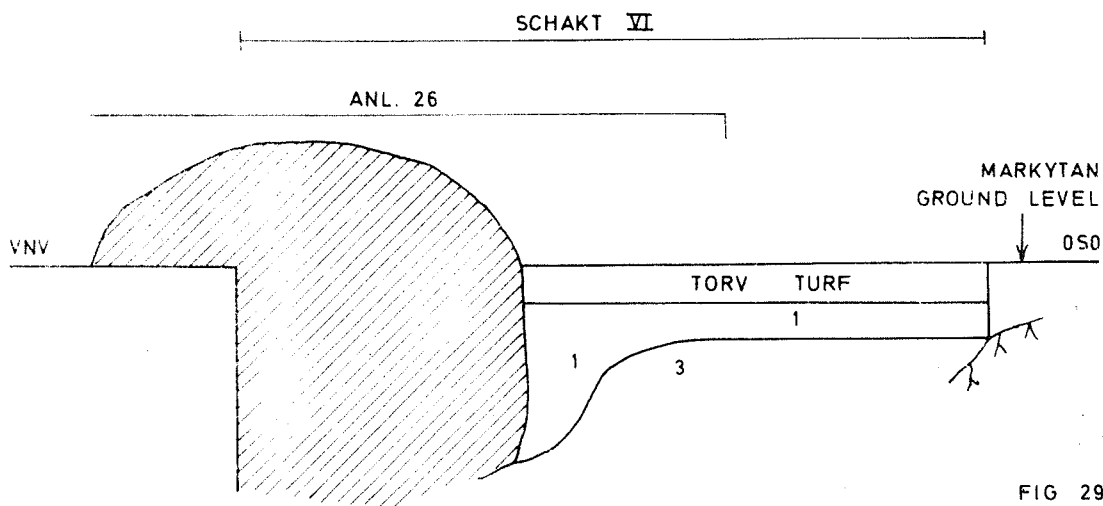

FIG 29

ANL. 29
 PLAN

PROFIL

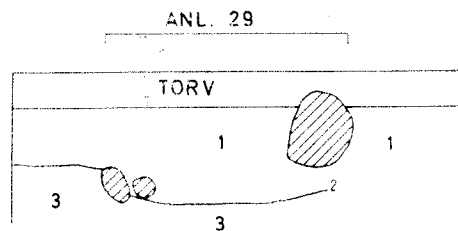
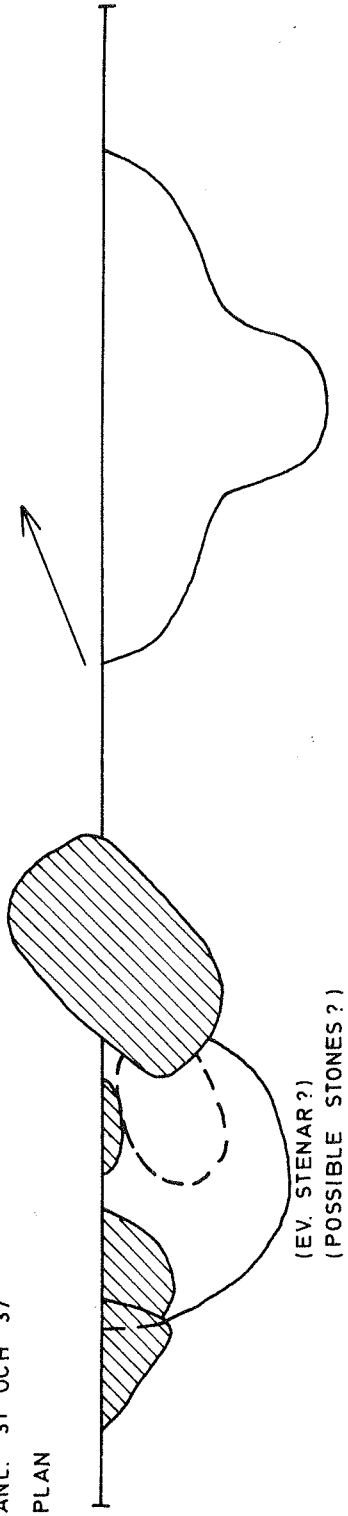

FIG 30

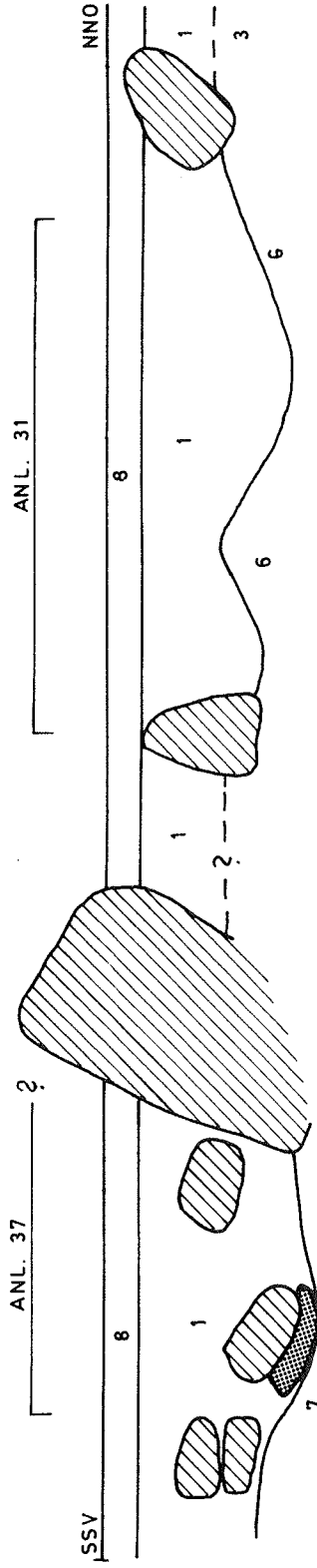
- 1. SOTIG MO
- 3. LJUS GRUSIG SAND
- 4. STARKT SOTFARGAD KOLBEMANGD MO
- 1. SOOTY FINE SAND
- 3. LIGHT GRAVELLY SAND
- 4. VERY SOOTY FINE SAND MIXED WITH CHARCOAL

12:114 ÖVRIGA ANLÄGGNINGAR
 12:114 MISCELLANEOUS STRUCTURES

ANL. 31 OCH 37
 PLAN

PROFIL

- DJUPARE NERGRÄVNING (EV. STOLPHÅL?)
- [Hatched Box] SOTFLÄCK MED KOLBITAR
- 1. SOTIG MO
- 3. LJUS GRUSIG SAND
- 6. LJUS STENIG GRUSIG SAND
- 7. LJUS GRUSIG MO
- 8. TORV

- DEEP HOLLOW (POSSIBLY POST-HOLES?)
- [Hatched Box] SOOT SPREAD WITH PIECES OF CHARCOAL
- SOOTY FINE SAND
- LIGHT GRAVELLY SAND
- LIGHT STONY GRAVELLY SAND
- LIGHT GRAVELLY FINE SAND
- TURF

FIG 31

SKALA 1:20

Fig 32
Översikt över Östergårde och Steneby med de undersökta fornlämningarna 12:110 och 12:113-114. Från västsydväst.
Foto BeWe Bild. Av försvarsstaben godkänd för publicering.
General view from Östergårde and Steneby with the excavated prehistoric sites 12:110 and 12:113-114. View from the west-south-west. Photo BeWe Bild. Reproduced by permission of the Swedish Defence Staff.

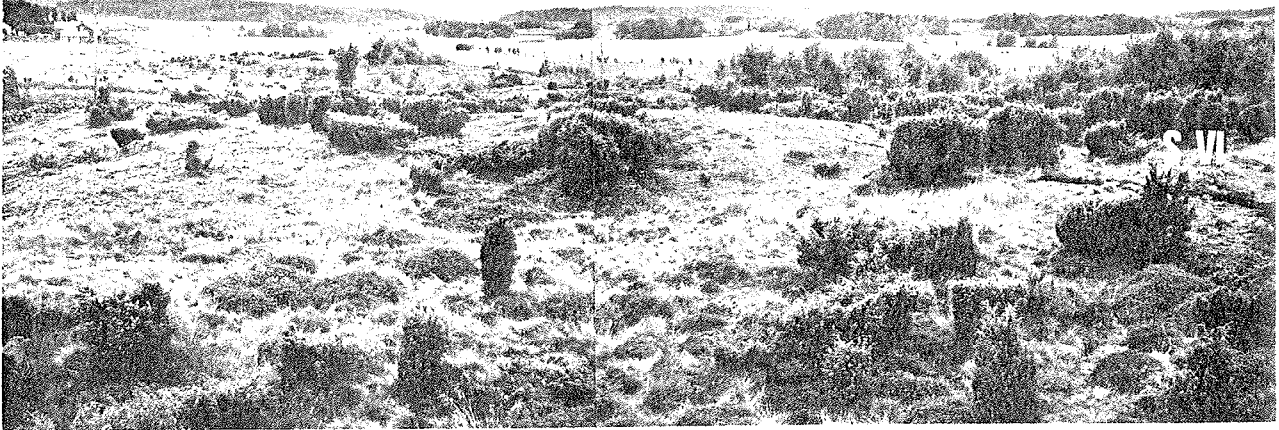

Fig 33

Översikt över området med stenpackning 12:114/1. Schakt VI i bildens högra kant, från nordost.

General view of the area with stone-packing 12:114/1. Trench VI is seen to the right. View from the north-east.

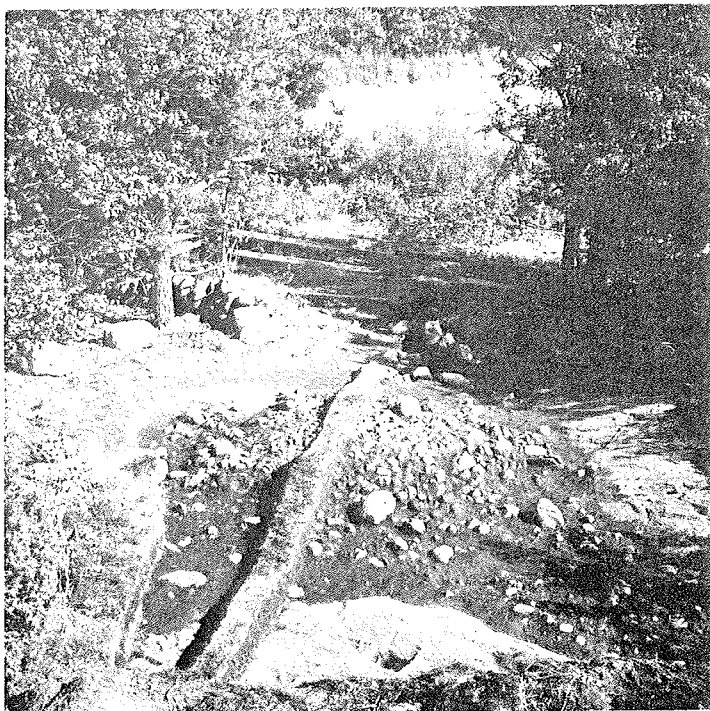

Fig 34

Skärvstenshögen anläggning 12:113 efter avtorvning och rensning, från väster.

The cairn of broken stone, structure 12:113 after turf removal and clearing. View from the west.

Anläggning 12:113. Profil genom skärvstenspackningen, från söder.

Structure 12:113. Section through the cairn of broken stone, seen from the south.

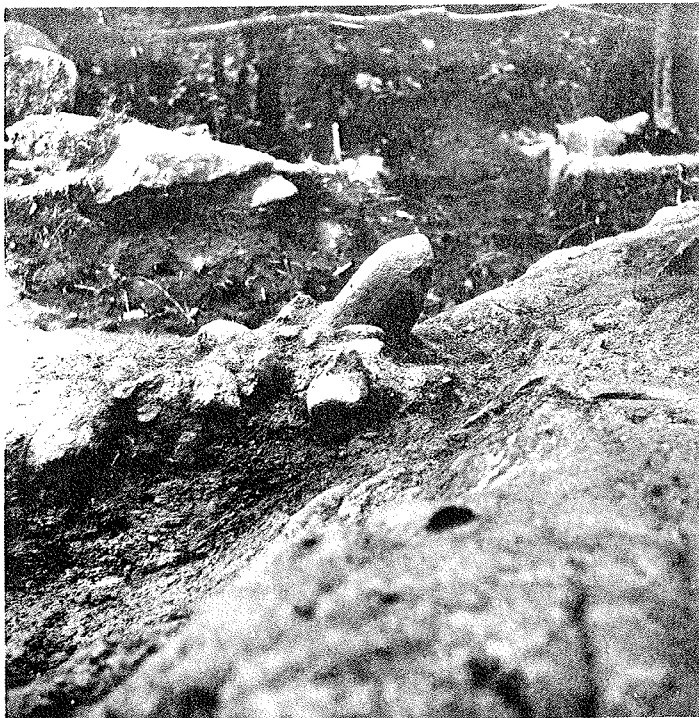

Fig 36

Anläggning 12:113. Den lutande stenen intill kolfläcken (=konstruktion 1) under skärvstenspackningen, från söder.

Structure 12:113. The leaning stone close to the patch of charcoal (=structure 1) under the packing of broken stone. View from the south.

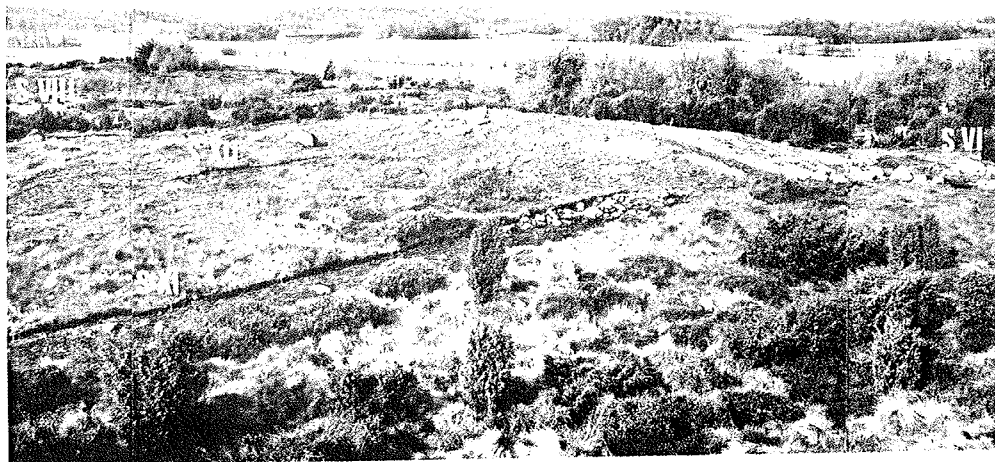

Fig 37
Stenpackning 12:114/1 efter avtorvning, med omgivande schakt markerade, från nordost.
Stone-packing 12:114/1 after removal of the turf. The surrounding trenches are marked.
View from the north-east.

Fig 38
Anläggning 12:114/1. Den djuprensade delen med stenpackningen runt det stora blocket samt kantkedjan i förgrunden. Schakt X markerat i bakgrunden, från sydost.
Structure 12:114/1. The area of deep clearing with the stone-packing surrounding the large boulder. The kerb is visible in the foreground, trench X is shown in the background. View from the south-east.

Fig 39
Anläggning 12:114/1. Det stora stenblocket med omgivande stenpackning och kantkedja, närmast lodfoto.
Structure 12:114/1. The large boulder surrounded by the stone-packing and the kerb. Almost vertical photo.

Fig 40

12:114/2. Oregelbunden stensättning (grav), efter avtorvning med område A-E och stora blocket (X) markerade. I bakgrunden 12:114/1, från nordost.

12:114/2. Irregular stone-setting (grave) after turf removal. Areas A-E and the large boulder (X) are marked. In the background is seen 12:114/1. View from the north-east.

Fig 41

12:114/2, oregelbunden stensättning (grav) efter avtorvning med stora blocket (X) markerat, från sydsydväst.

12:114/2. Irregular stone setting (grave) after turf removal. The large boulder (X) is marked. View from the south-south-west.

Fig 42

12:114/2. I förgrunden område B med en krukbottnen (F 21=gravgömmen) på en håll. Till höger den djupa stenpackade klyftan i område B. I bakgrunden stenpackningen i område C. Från nordost.

12:114/2. In the foreground is area B with the base of a pottery vessel (find 21=the burial) on a slab. To the right can be seen the deep cleft packed with stones in area B. In the background is the packing of stones in area C. View from the north-east.

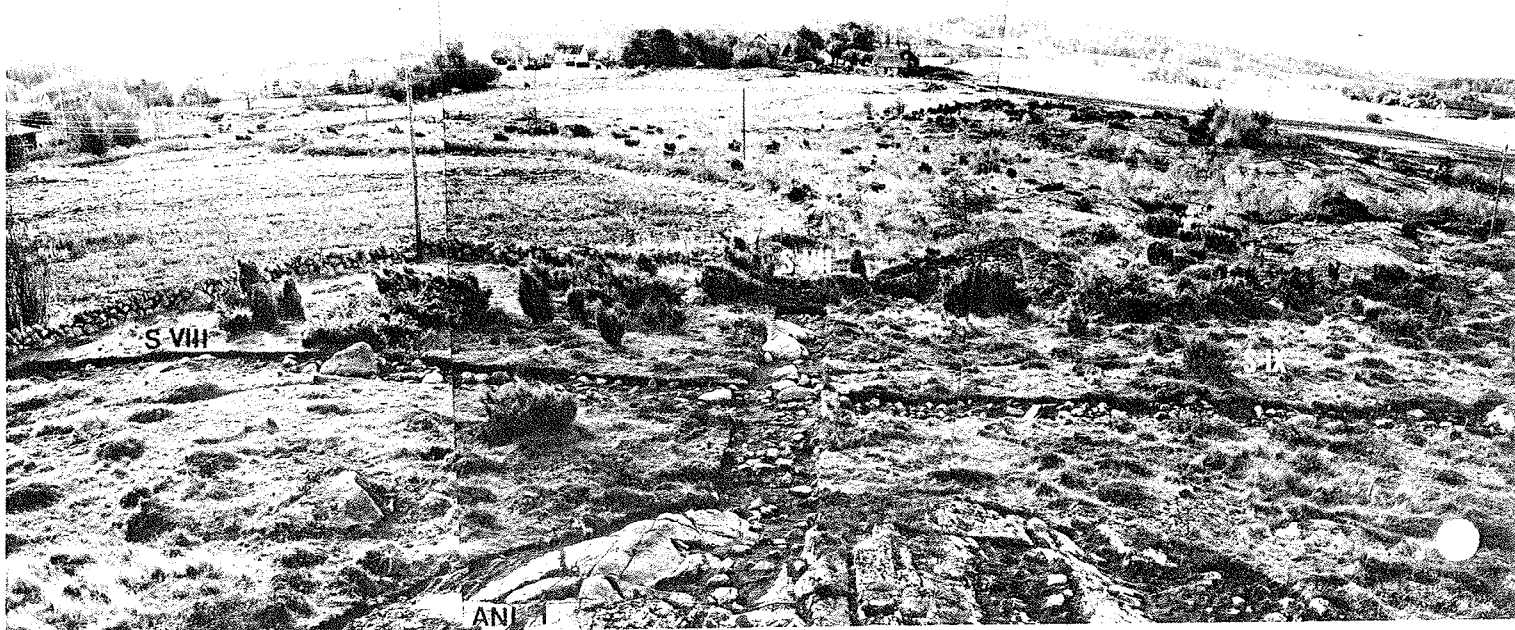

Fig 43

Översikt över området med schakt VII-IX. I förgrunden berget med stenpackning 12:114/1, från nordnordost.

General view of the area showing trenches VII-IX. The hill with stone-packing 12:114/1 is seen in the foreground. View from the north-north-east.

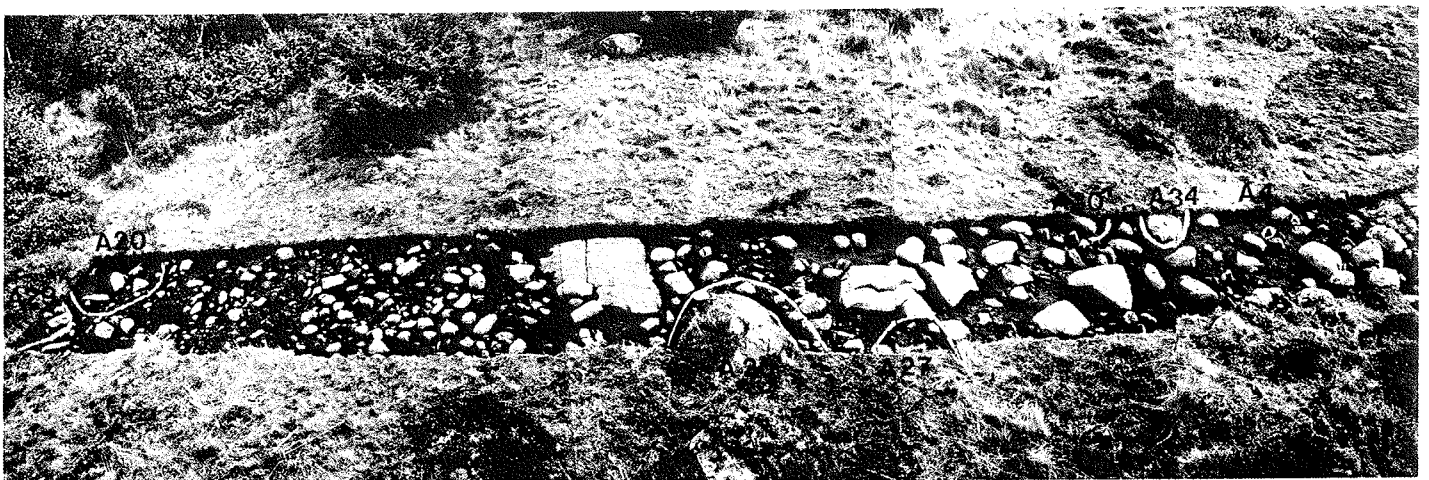

Fig 44

Schakt VI efter avtorvning och djuprensning med en del av anläggningarna markerade. I bildens högra kant skimtar berget med stenpackning 12:114/1, från västnordväst.

Trench VI after removal of the turf and deep clearing. Some of the structures are marked. To the right the hill with stone packing 12:114/1.

Fig 45

Schakt VI efter avtorvning och djuprensning med anläggningarna 12:114/26 och 27 markerade, från ostsydost.

Trench VI after turf removal and deep clearing. Structures 12:114/26 and 27 are marked. View from east-south-east.

Fig 46

Anläggningarna 12:114/20 och 21 i schakt VI efter djuprensning, från västnordväst.

Structures 12:114/20 and 21 in trench VI after deep clearing. View from the west-north-west.

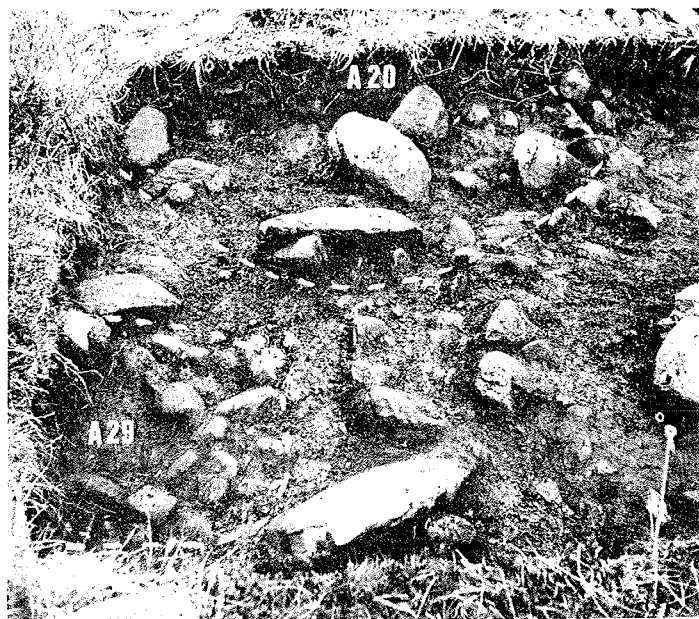

Fig 47

De två brandgravarna 12:114/30 och 34 i schakt VI, efter djuprensning, från västnordväst.

The two cremation burials 12:114/30 and 34 in trench VI after deep clearing. View from the west-north-west.

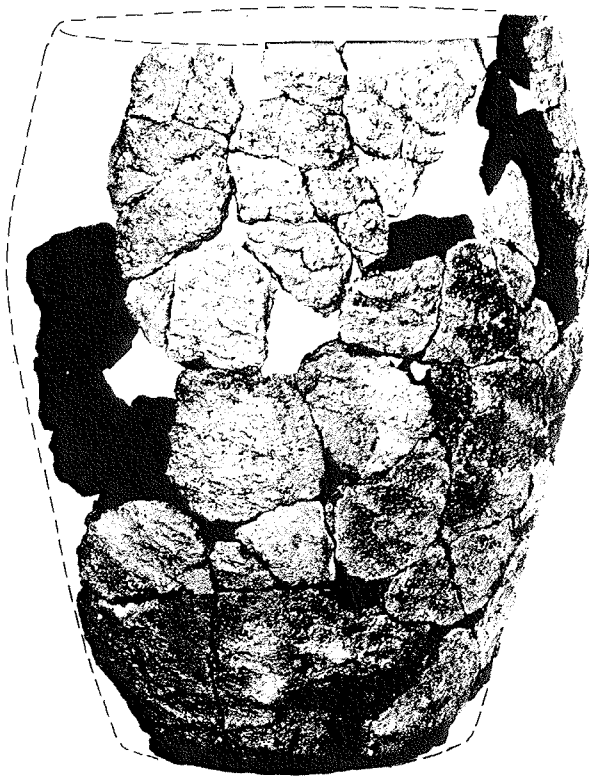

Fig 48

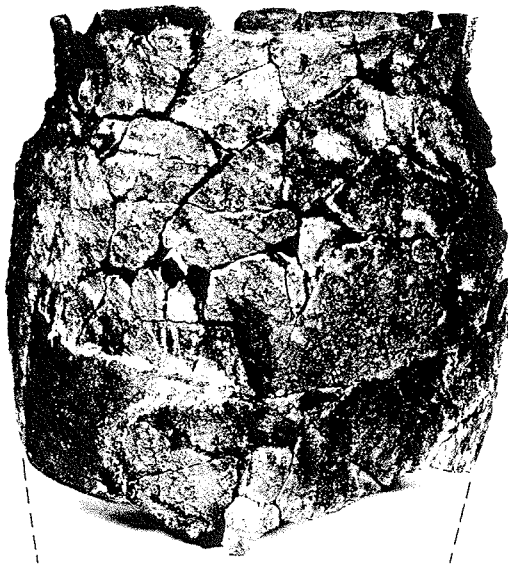

Fig 49

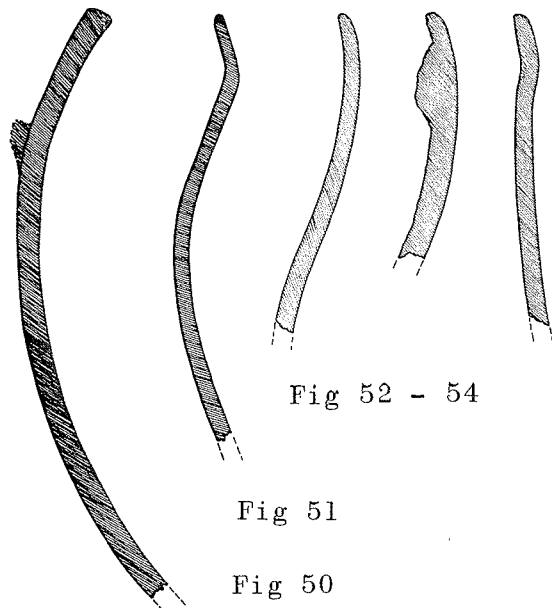

Fig 52 - 54

Fig 51

Fig 50

Skala 1:3

Fig 48-54 Stora rabbade lerkärl från skärvstenshögen 12:113

Fig 48	Fynd 1 B	Fig 52	Fynd 1 K
Fig 49	Fynd 1 A	Fig 53	Fynd 1 L
Fig 50	Fynd 1 D	Fig 54	Fynd 1 M
Fig 51	Fynd 1 G		

Figs 48-54 Large vessels with roughened surfaces from the cairn of broken stone

Fig 48	Find 1 B	Fig 52	Find 1 K
Fig 49	Find 1 A	Fig 53	Find 1 L
Fig 50	Find 1 D	Fig 54	Find 1 M
Fig 51	Find 1 G		

Fig 55

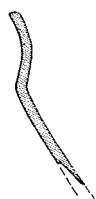

Fig 56

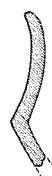

Fig 57

Fig 58

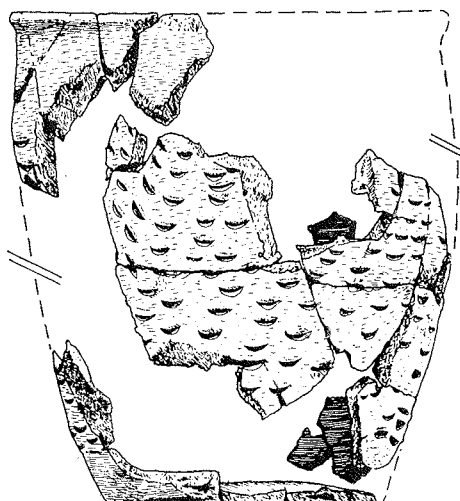

Fig 59

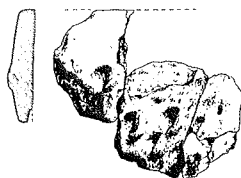

Fig 60

Fig 61

Fig 62

Fig 55-62 Keramik från skärvstenshögen 12:113

Figs 55-62 Pottery from the cairn of broken stone 12:113

Fig 55-58 Skålar

Bowls

Fig 55 Fynd 1 C

Find 1 C

Fig 56 Fynd 1 I

Find 1 I

Fig 57 Fynd 1 R

Find 1 R

Fig 58 Fynd 1 S

Find 1 S

Fig 59-61 Ornerade kärl

Decorated vessels

Fig 59 Fynd 1 F

Find 1 F

Fig 60 Fynd 1 N

Find 1 N

Fig 61 Fynd 1 O

Find 1 O

Fig 62 Litet ornerat kärl

Small decorated vessel

Fynd 1 E

Find 1 E

Fig 55-61 skala 1:3

Fig 62 skala 1:2

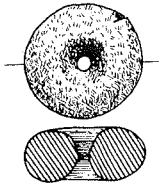

Fig 63

12:114/1 Fynd 186
Pärla eller sländtrissa?
av flinta
12:114/1 Find 186
Bead or spindle whorl?
Flint

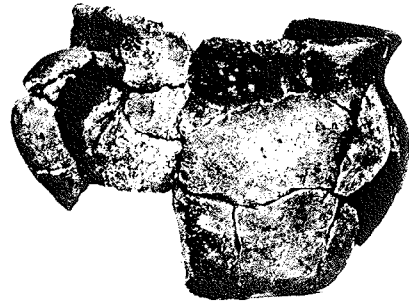

Fig 64

Schakt VIII Fynd 143
Fragmentariskt lerkärl
Trench VIII Find 143
Fragmentary pottery vessel

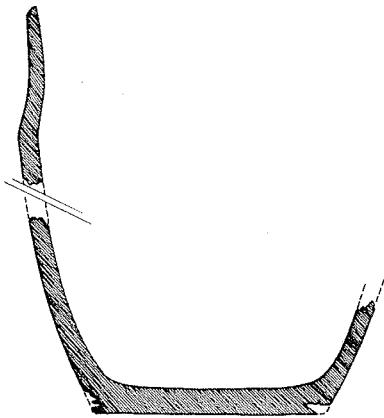

Fig 65

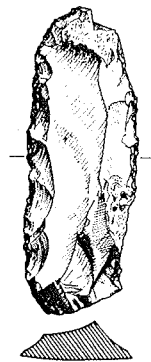

Fig 66

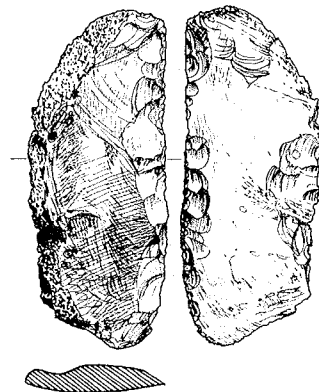

Fig 67

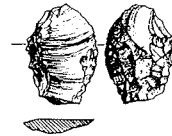

Fig 68

- Fig 65-68 Fynd från stensättningen 12:114/2
- Fig 65 Fragmentariskt lerkärl. Fynd 21
Fig 66 Flintavslag med retusch. Fynd 120
Fig 67 Flintavslag med flack retusch. Fynd 72
Fig 68 Flintavslag med flathuggning. Fynd 73
- Figs 65-68 Finds from the stone-setting 12:114/2
- Fig 65 Fragmentary pottery vessel. Find 21
Fig 66 Retouched waste flake. Find 120
Fig 67 Waste flake with shallow retouch. Find 72
Fig 68 Waste flake with unfacial retouch. Find 73

Fig 63, 64, 66-68 skala 1:2
Fig 65 skala 1:3

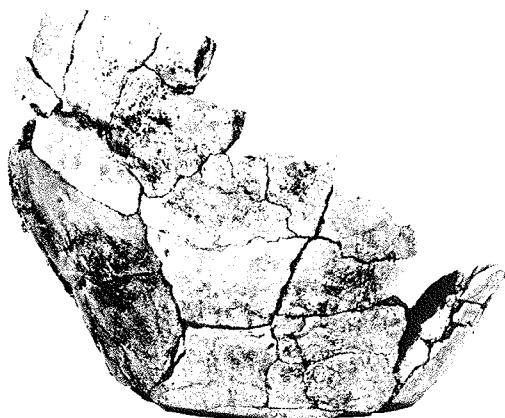

Fig 69

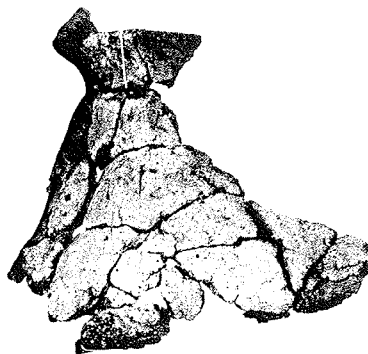

Fig 70

Fig 71

Skala 1:3

- Fig 69-71 Lerkärl från flatmarksgravarna
- Fig 69 Fragmentariskt lerkärl. Fynd 90
- Fig 70 Starkt deformerat lerkärl. Fynd 127
- Fig 71 Fragmentariskt lerkärl. Fynd 128
- Figs 69-71 Pottery vessels from the urnfield
- Fig 69 Fragmentary pottery vessel. Find 90
- Fig 70 Badly deformed pottery vessel. Find 127
- Fig 71 Fragmentary pottery vessel. Find 128